

Z DZIEJÓW CENTRALNYCH BIBLIOTEK KOŚCIELNYCH (ARCHI)DIECEZJI PRZEMYSKIEJ

Prezentowany artykuł stanowi fragment pracy magisterskiej pt. *Działalność Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu po II wojnie światowej* obronionej w 2011 roku na Wydziale Informatyki i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Jagiellońskiego. W opracowaniu zaprezentowano historię centralnych bibliotek kościelnych Archidiecezji Przemyskiej. Mianem centralne biblioteki kościelne, objęto za biskupem pomocniczym przemyskim ks. drem Adamem Szalem, trzy najstarsze biblioteki kościelne Archidiecezji Przemyskiej: Bibliotekę Kapituły Katedralnej, Bibliotekę Wyższego Seminarium Duchownego oraz już nie istniejącą jako samodzielna instytucja, Bibliotekę Diecezjalną [Szał 1994, s. 150].

Bogata historia wyżej wymienionych instytucji, ze szczególnym uwzględnieniem ich wzajemnych związków, została omówiona w czterech osobnych podrozdziałach: Biblioteka Kapituły Katedralnej, Biblioteka Diecezjalna, Biblioteka Seminarium Duchownego w latach 1687-1945 i Biblioteka Seminarium Duchownego w latach 1946-2010.

W opracowaniu autorka skoncentrowała się głównie na przedstawieniu losów *Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu* i jej ponownej organizacji po II wojnie światowej.

1. Biblioteka Kapituły Katedralnej

Biblioteka Kapituły Katedralnej Obrządku Łacińskiego w Przemyślu, najstarsza z centralnych bibliotek kościelnych Archidiecezji Przemyskiej, powstała w pierwszej połowie XV wieku, a na jej utworzenie pozwoliły darowizny w postaci księzek ze strony biskupów i kapłanów, (członków kapituły) [Szał 1994, s. 150]. Pierwsza wzmianka o takiej właśnie darowiźnie pochodzi z 1421 roku. Swój księgozbiór kapitule pozostawił ks. Mikołaj Wigandy, prałat kapituły i profesor Akademii Krakowskiej. W późniejszym czasie w ślad za nim poszli i inni i biblioteka rozwijała się i rozrastała [Federkiewicz 1912, s. 234]. Z początkowego okresu działalności kapitulnej biblioteki dotrwał do naszych czasów jej pierwszy niepełny inwentarz sporządzony w 1443 roku. Jego omówienia podjęła się Anna Łosowska w artykule pt. *Piętnastowieczny katalog przemyskiej biblioteki Katedralnej. Przyczynek do dziejów życia umysłowego średniowiecznego Przemyśla* opubli-

kowanym na łamach *Biuletynu Informacyjnego Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego w Przemyślu* [Łosowska 1996, s. 178-181]. Kolejny zachowany inwentarz jest datowany na rok 1743 i obejmuje 1097 pozycji [Szał 1994, s. 150]. Na temat historii biblioteki kapitulnej i jej księgozbioru w świetle inwentarzy z 1443 i 1743 roku powstała też praca magisterska Danuty Dańko obroniona w 1962 roku na Uniwersytecie Wrocławskim [Dańko 1962, 89 s.].

Biblioteka kapitulna od początków swego istnienia do 1759 roku była pod ścisłym nadzorem i opieką kapituły. Nie zatrudniano żadnego kustosa zbiorów. W razie konieczności kapituła powierzała obowiązek uporządkowania lub spisania ksiąg oddelegowanym do tego jej członkom. W aktach kapituły zachowały się na ten temat wzmianki [Ślemp 2009, s. 209-210].

W połowie XVIII wieku biskup przemyski Wacław Hieronim Sierakowski (1743-1760), mając na względzie lepsze przygotowanie duchowieństwa i świeckich w zakresie teologii scholastycznej, postarał się o utworzenie w Przemyślu Studium Teologii Spekulatywnej. Zakład zamierzał uruchomić przy wsparciu przemyskich jezuitów (powstał przy Kolegium Jezuitskim) i im też powierzył jego prowadzenie. Wraz ze studium planował otworzyć publiczną bibliotekę, która działałaby na potrzeby przyszłych studentów, ale też naukowców i innych chętnych użytkowników. Dla zapewnienia bibliotece odpowiedniego księgozbioru, zwrócił się z prośbą do Kapituły Katedralnej, by przekazała na ten cel zgromadzony przez nią zasób. Po rozważeniu prośby Kapituła wyraziła zgodę (1754) i bibliotekę wraz ze studium uruchomiono w 1759 roku. W ten sposób powstała w Przemyślu druga w Polsce (po bibliotece Zauskich w Warszawie) publiczna biblioteka [Federkiewicz 1912, s. 234-242; Grzebień 1985, s. 231-242].

Księgozbiór biblioteki Studium Teologii Spekulatywnej w Przemyślu składał się z zasobów biblioteki kapitulnej (1346 woluminów), części prywatnego księgozbioru biskupa Sierakowskiego (2377 woluminów), jakichś dzieł z biblioteki ordynariuszy przemyskich [Federkiewicz 1912, s. 235] oraz książek z bibliotek parafialnych Stryja i Drohobycza [Ataman 1936, s. 122]. Biskup Sierakowski zabezpieczył uposażenie dla bibliotekarza w wysokości 500 złp oraz wyznaczył kwotę 600 złp na zakup nowych książek [Grzebień 1985, s. 233]. Rektor jezuickiego kolegium został zobowiązany do wybudowania odpowiednich pomieszczeń dla liczącej prawie 6 000 woluminów biblioteki. Budowy, rozpoczętej w 1757 roku, niestety nie ukończono, ale biblioteka i tak funkcjonowała [Ślemp 2009, s. 210], a nawet powiększyła się o kolejną darowiznę ze strony kanonika przemyskiego, Stanisława Bronikowskiego [Załęski 1905, s. 1038-1039]. Kasata zakonu jezuitów przerwała działalność studium [Grzebień 1985, s. 231-241; Grzebień 1999, s. 90-91, 93]. Majątek zakonu został skonfiskowany, a bibliotekę władze austriackie wywiozły do Lwowa i na jej podstawie zorganizowały bi-

bliotekę uniwersytecką. Mimo protestów kapituły nie udało się księgozbioru odzyskać i spłonął w pożarze w 1848 roku [Federkiewicz 1912, s. 234-236; Kupka 1932, s. 2; Ataman 1985, s. 26; Grzebień 1985, s. 231-342; Ślemp 2009, s. 209-210].

Po tej stracie Kapituła po raz kolejny przystąpiła do organizacji swojej biblioteki. Ta, jak i poprzednia, rozrastała się drogą spadków i darowizn ze strony członków kapituły, biskupów i duchowieństwa diecezjalnego. Zlokalizowano ją pierwotnie nad zakrystią katedry, potem, z powodu przebudowy katedry w stylu barokowym, wyniesiono do kapitulnarza, po remoncie znów umieszczono nad zakrystią, aż wreszcie w 1906 roku już na stałe przeniesiono jej księgozbiór do nowo wybudowanego domu kapitulnego. Biblioteka mieściła się w siedmiu salach i 27 szafach [Federkiewicz 1912, s. 237-238]. Około 1912 roku ks. Władysław Kochowski z pomocą alumnów wyposażył ją w kartkowy katalog alfabetyczny, nie był to jednak katalog kompletny. Zarejestrowano jedynie tytuły dzieł, nie było jednak wiadomo, w którym pomieszczeniu i na której półce ich szukać [Federkiewicz 1912, s. 238]. W początkach XX wieku biblioteka liczyła ponad 14 000 woluminów i było z nią połączone archiwum kapitulne. Barwną charakterystykę jej księgozbioru według stanu z początków XX wieku podaje na łamach Kroniki Diecezji Przemyskiej ks. Jakub Federkiewicz, dziekan, notariusz i historyk przemyskiej kapituły katedralnej obrządku łacińskiego [Federkiewicz 1912, s. 238-242, 330-340, 357-367, 406-418].

Okres międzywojenny sprzyjał rozrostowi zbioru. Opiekę nad biblioteką sprawowali w tym czasie ks. Jakub Federkiewicz, ks. Wojciech Tomaka, ks. Tadeusz Wąsik. Księgozbiór był skatalogowany, ale ten katalog nie zachował się do naszych czasów [Ślemp 2009, s. 211].

W okresie II wojny światowej, zwłaszcza podczas okupacji sowieckiej, biblioteka uległa zupełnej dezorganizacji i została w ogromnej części zniszczona głównie przez zakwaterowanych w domu kanoników żołnierzy sowieckich. Według szacunków ok. 5 000 książek zostało spalonych lub sprzedanych na makulaturę jeszcze przed wywiezieniem z domu kapitulnego w 1940 roku. Nowi lokatorzy spalili również katalogi biblioteczne i szafy na książki. Resztę z nakazu sowieckich władz przewieziono do budynku Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej mieszczącego się wtedy przy ul. Władycze 7 (obecnie Władycze 5). Część zbiorów uratował późniejszy opiekun biblioteki ks. dr Jan Kwolek. Udało mu się ukryć sporo cennych pozycji w szopie na Władyczu (w sąsiedztwie Muzeum), gdzie doczekały końca wojny. Nie przechowały się niestety bez szwanku. Dach szopy uszkodził pocisk i ukryte książki uległy zawilgoceniu [Ślemp 2009, s. 211].

Po wojnie zebrano resztki biblioteki i archiwum kapitulnego i umieszczono je na jakiś czas w budynku Kurii Biskupiej. W 1948 bibliotekę przeniesiono do domu kapitulnego, archiwum pozostało w Kurii. Opiekę

nad nimi po wojnie do 1958 roku sprawował ks. dr Jan Kwolek, w tym czasie również dyrektor Archiwum Diecezjalnego. Po jego śmierci w 1958 roku na dwa lata obowiązki dyrektora przejął ks. dr Julian Ataman. Księgozbiór kapitulny liczył już wtedy około 7 000 woluminów, w znacznej części starodruków i zajmował 3 pomieszczenia w domu kapitulnym. Zbiory nie były jednak posegregowane ani skatalogowane, nie było też regałów, a lokal był nieoświetlony. Ksiądz dr Ataman zakupił więc regały i ułożył na nich książki, a archiwum kapitulne uporządkował i skatalogował [Stasiowski 1994, s. 180-181].

Dnia 18 stycznia 1960 roku, na sesji generalnej, Kapituła Katedralna zdecydowała o zatrzymaniu zarówno archiwum jak i biblioteki we własnym zarządzie, odwołano więc księdza dra Atamana ze stanowiska ich dyrektora (25 stycznia 1960 roku). Nowym opiekunem biblioteki i archiwum kapitulnego został ks. dr Dominik Bialic [Stasiowski 1994, s. 181], który pełnił tę funkcję aż do swojej śmierci w 1987 roku [Śliwa 1995, s. 62-64].

Nowy dyrektor w pierwszej kolejności zajął się osuszeniem księgozbioru i zapewnieniem mu odpowiednich warunków do przechowywania. Następnie przystąpił do uzupełnienia zbiorów. Podstawą uzupełnienia były zasoby bibliotek parafialnych (Bieliny, Miechocin, Zręcin i inne), z których ściągano do Przemyśla w latach 1962-1966 zwłaszcza starodruki, ale też inne publikacje licznie 2 680 woluminów. Po zgromadzeniu i zabezpieczeniu księgozbioru dyrektor przystąpił do jego porządkowania i opracowywania. W tej pracy ks. dr Dominika Bialica przez kilkanaście lat wspierała świecka pracownica, bibliotekarka Maria Kubisiak [Śliwa 1987, s. 177-182; Śliwa 1995, s. 62-64].

W latach siedemdziesiątych XX wieku z biblioteką kapitulną nawiązali kontakt pracownicy Biblioteki Narodowej (Paulina Pelcowa, Eliza Szandrowska, Mieczysław Mejer, Krystyna Muszyńska), którzy w ramach kwerendy za inkunabułami i rękopisami bibliotecznymi w bibliotekach kościelnych spisali pozycje znajdujące się w bibliotece kapitulnej [Ślemp 2009, s. 211].

W wyniku starań ks. dra Bialica w późniejszych latach przeprowadzono remont pomieszczeń bibliotecznymi, zakupiono nowe regały i zorganizowano pracownię biblioteczną [Śliwa 1987, s. 179]. Po jego śmierci (+1987) biblioteką opiekowali się kolejno: ks. Stanisław Górecki, ks. Bronisław Żołnierczyk, ks. Tadeusz Sroka, ks. Wacław Partyka [Żurek 2005, s. 262-263] Obecnie funkcję opiekuna biblioteki kapitulnej sprawuje biskup Adam Szal [Wywiad D. Szczudło z ks. drem A. Szalem 29.05.2011].

W 2009 roku biblioteka kapituły przemyskiej liczyła ponad 26 000 skatalogowanych pozycji książkowych, 40 rękopisów, 7 017 starodruków, 20 inkunabułów oraz spory zbiór czasopism (ok. 1000 tytułów). Trwały też

tam prace modernizacyjne pomieszczeń bibliotecznych [Ślemp 2009, s. 212].

2. Biblioteka Diecezjalna

Biblioteka diecezjalna [Ślemp 2006, s. 664-666; Ślemp 2009, s. 223-225] została założona dla kleryków i duchownych pracujących w diecezji w trosce o zapewnienie im należytego zaplecza do samokształcenia. Zapowiedział ją dekret synodu diecezjalnego z 1902 roku i tam też po raz pierwszy zadania i powody jej organizacji sprecyzował sam pomysłodawca, biskup przemyski Józef Sebastian Pelczar (1900-1924). W *Kronice Diecezji Przemyskiej* zwracając się do duchowieństwa diecezjalnego z prośbą o wsparcie darami po raz kolejny je przypominał: „W myśl dekretu Synodu diecezjalnego przemyskiego (Tit. VI cap. IX) przystępujemy do urządzenia biblioteki diecezjalnej (...) iżby ratować od zniszczenia, zbierać i bogacić skarby wiedzy, zwłaszcza teologicznej, a kapłanom ułatwić dalsze kształcenie się jakoż pracę na polu piśmiennictwa”. Pierwszym dyrektorem biblioteki diecezjalnej mianował biskup ks. infułata Teofila Łękawskiego [Pelczar 1904, s. 302], i to on, w 1904 roku, przystąpił energicznie do jej organizacji.

W początkowym okresie istnienia, trzon zbiorów biblioteki diecezjalnej stanowiły: przekazany przez biskupa Pelczara księgozbiór po zmarłym poprzedniku, biskupie Soleckim [Ataman 1985, s. 90-91; Szal 1994, s. 151; Śliwa 2003, s. 376], książki z biblioteki kapitulnej i seminaryjnej (tylko dublety) oraz zakupione nowe dzieła [Rąb 1979, s. 125]. Kolejne pozycje pozyskiwano drogą zakupu i z dobrowolnych darów duchowieństwa diecezjalnego, a także legatów po zmarłych księżach i biskupach przemyskich. W okresie tworzenia biblioteki diecezjalnej biskup Pelczar usiłował namówić kapitułę katedralną, aby ofiarowała cały księgozbiór kapitulny na rzecz nowo tworzonej biblioteki, ale kapituła mając świeżo w pamięci los jej poprzedniego zbioru (włączonego do biblioteki Studium Teologii Spekulatywnej), na połączenie się nie zgodziła [Federkiewicz 1912, s. 238].

W latach 1907-1908 w bibliotece diecezjalnej pracował ks. Władysław Kochowski. Zajmował się zwłaszcza księgozbiorem biskupa Soleckiego, który uporządkował według najnowszych norm. Píše o tym ks. Stefan Momidłowski we wspomnieniu o śp. ks. Kochowskim opublikowanym również na łamach *Kroniki Diecezji Przemyskiej* [Momidłowski 1917, s. 117].

Początkowo biblioteka mieściła się w pałacu biskupim w Przemyślu. W 1908 roku, w czasie wakacji, przeniesiono ją z pomocą alumnów przemyskiego seminarium do pomieszczeń na strychu bocznej nawy

pojezuickiego kościoła p. w. Najświętszego Serca Pana Jezusa (zachowała się na ten temat wzmianka w kronice seminarium prowadzonej przez kleryków) [AWSDP rps b. sygn. Kronika Seminarium 1905-1920, s. 80-81; Ślemp 2009, s. 224]. W tych pomieszczeniach przetrwała II wojnę światową i pozostała aż do początku lat osiemdziesiątych XX wieku [Ślemp 2006, s. 665-666].

Biblioteka była przedmiotem szczególnej troski jej pomysłodawcy i organizatora biskupa Pelczara. Świadczy o tym wymownie fakt, iż w aktach synodu z 1908 roku również znajduje się punkt poświęcony bibliotece, w którym wzywa się księży diecezjalnych do przekazywania na jej rzecz swoich księgozbiorów i zachęca do korzystania z niej [Akta i statuta 1908, s. 97-98; Ślemp 2009, s. 224].

Po księdzu Łękawskim opiekunem biblioteki mianowano w 1921 roku ks. Eugeniusza Żukowskiego. Ks. Żukowski pozostał na tym stanowisku do II wojny światowej [RDP 1921, s. 10; RDP 1938, s. 21].

Z racji swego usytuowania biblioteka diecezjalna nie została zniszczona w czasie wojny. Okupacja w latach 1939-1945 przerwała oczywiście jej działalność, a księgozbiór uległ pewnemu przemieszaniu, ale nie pozostawiła większych szkód [Szał 1994, s. 151]. Szczególne zasługi dla ratowania jej zbiorów w tym okresie oddał Adam Leśniak, pracownik Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu i jego syn Roman Leśniak. Podczas okupacji sowieckiej Przemyśla, wywożenia i niszczenia przez władze okupacyjne świadectw kultury polskiej (księgozbiorów i eksponatów muzealnych) we wrześniu i październiku 1940 roku przez dwa tygodnie ratowali księgozbiór biblioteki diecezjalnej. Dowiedziawszy się, że w wyniku bombardowania dach w pomieszczeniach, w których znajdowały się książki był uszkodzony powynosili zbiory z pomieszczeń i poupychali w szafach. Dzięki ich pracy tylko niewielka część księgozbioru została zniszczona i były to materiały niezbyt cenne [Smołka 1999, s. 77-79].

Po II wojnie światowej kierownikiem biblioteki diecezjalnej mianował biskup Franciszek Barda (1933-1964) 19 lutego 1951 roku ks. dra Juliana Atamana. Księgozbiór biblioteki liczył w tym czasie ok. 8 000 woluminów, przeważnie druków dziewiętnasto- i dwudziestowiecznych, ponadto starodruki, czasopisma i niewielką ilość rękopisów. Książki umieszczone były w szafach oraz na regałach i w pewnej części uporządkowane [Stasiowski 1994, s. 176]. Biblioteka nie posiadała jednak ani inwentarza ani katalogu. Wyjątek stanowił jedynie księgozbiór biskupa Soleckiego, porządkowany przez ks. Kochowskiego w latach 1907-1908 (posiadał inwentarz i katalog) [Stasiowski 1994, s. 177; Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011].

Początkowo opieka ks. dra Atamana nad biblioteką ograniczała się do zabezpieczenia zgromadzonych materiałów przed szkodliwym

działaniem naświetlenia i nagrzania słonecznego (zabezpieczenie okien zasłonami z papieru), zabezpieczenia dachu by nie zalewało zbiorów, ułożenia niektórych partii księgozbioru i utrzymywania w czystości lokalu. Prace w bibliotece były utrudnione ze względu na dużą przestrzeń lokalową, a w zimie praktycznie niemożliwe z powodu braku pieca [Stasiowski 1994, s. 177].

Kolejne zadanie, jakie podjął jako dyrektor ks. dr Ataman dotyczyło selekcji księgozbioru i fachowego skatalogowania poszczególnych pozycji. Do katalogowania miał właściwe przygotowanie, bowiem w dniach 16 – 22 lipca 1955 roku wziął udział w kursie bibliotekarskim zorganizowanym w Lublinie. Zdając sobie sprawę z trudności prawidłowego opracowania zbiorów postarał się też o pomoc fachowych, płatnych sił. W katalogowaniu wspierali go bibliotekarka Irena Zakrzewska (katalogowała starodruki w latach 1961-1965), Halina Zielińska, Lidia i Leszek Włodkowie, Zygmunt Felczyński (pracował tylko miesiąc ze względu na zły stan zdrowia) [Ślemp 2009, s. 224; Stasiowski 1994, s. 176-198]. Skatalogowano cały księgozbiór, czyli około 11 000 woluminów książek i czasopism oraz około 2 000 starodruków [Śliwa 1990, s. 315].

Ks. dr Julian Ataman opiekował się biblioteką do 1976 roku. Władze diecezjalne wspierały go w tej posłudze. O bibliotece rozprawiano na powojennym synodzie zwołanym przez biskupa Franciszka Bardę (1933-1964) w 1955 roku. Wtedy również podkreślono znaczenie i doniosłą rolę jaką pełnić ma biblioteka diecezjalna w środowisku naukowym Przemyśla i przypomniano o potrzebie uzupełniania jej księgozbioru: „Biblioteka Diecezjalna gromadzi dzieła i wydawnictwa naukowe celem udostępnienia ich badaczom, zwłaszcza duchownym. Kapłani powinni starać się o jej pomnożenie przez ofiarowywanie własnych książek oraz odsyłanie do niej w porozumieniu z Kurią istniejących jeszcze starych bibliotek kościelnych” [Ślemp 2009, s. 224].

Po ks. drze Atamanie dyrektorem biblioteki diecezjalnej został w 1976 roku ks. dr Tadeusz Śliwa. Funkcję tę sprawował do 1980 roku, czyli do momentu, kiedy biblioteka pozostawała samodzielną instytucją. Pod koniec lat siedemdziesiątych, sufit nad nawą boczną kościoła pojezuickiego, w którym znajdowała się biblioteka, obciążony pokaźnym już księgozbiorem zaczął pękać. Parafia zwróciła się więc do władz diecezji z prośbą o zabranie biblioteki. Prośba zbiegła się w czasie z nielegalną rozbudową budynku seminarium, władze diecezjalne przychyliły się więc do niej i z pomocą alumnów przeniesiono księgozbiór biblioteki diecezjalnej do budynku seminarium [Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011]. Biblioteka liczyła wtedy ponad 13 000 skatalogowanych pozycji książkowych i ok. 2 000 starodruków [Szał 1994, s. 151].

Po przeniesieniu zbiorów w 1980 roku do seminarium, biblioteka diecezjalna przestała istnieć jako samodzielna instytucja, a jej zasoby zostały włączone do księgozbioru biblioteki seminaryjnej, ale otrzymały odrębne miejsce w magazynie, zachowały swoje sygnatury, pieczętkę i inwentarze. Katalogi obu bibliotek połączono [Szał 1994, s. 151; Ślemp 2006, s. 666; Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011].

3. Biblioteka Seminarium Duchownego w Przemyślu w latach 1687-1945

Losy biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego były ściśle związane z losami seminarium i losami diecezji przemyskiej. O początkach biblioteki wiadomo niewiele. Wzmiankują ją tylko źródła dotyczące dziejów seminarium. Zapewne istniała od XVII wieku, gdzie się jednak mieściła dokładnie nie wiadomo. Po rozbudowie budynku seminarium w XVIII wieku biblioteka znajdowała się na II piętrze, w pomieszczeniu nad kaplicą seminaryjną. W tym pomieszczeniu pozostała do początków XX wieku [Kochowski 1917, s. 74-75, 298; Rąb 1960, s. 286, 337; Rąb 1976, s. 14; Bar 1987, s. 135; Szał 1994, s. 150; Ślemp 2006, s. 650; Ślemp 2009, s. 212].

Nie wiadomo dokładnie, jakie materiały w tym czasie się w niej znajdowały, bowiem nie zachowały się żadne wykazy z tego najwcześniejszego okresu. Zapewne pierwsze, potrzebne do prowadzenia zajęć seminaryjnych książki przywieźli z sobą misjonarze. O zbiorach seminaryjnej biblioteki w latach późniejszych mamy niedokładne informacje z przypadkowych wzmianek w *Liber Expensarum* (księga rozchodów). Wiadomo na przykład, iż w XVIII wieku „drogą kupna nabyto i większe, a podstawowe dzieła jak np. *Corpus Juris* i *Bullarium Benedykta XIV*” [Kochowski 1917, s. 74-75, 298].

O dobór książek dbali zapewne również misjonarze. Spośród rektorów misjonarskich duże zasługi dla rozrostu księgozbioru położył ks. Michał Kuhn (1747-1761), który „nabył dużo autorów przez co powiększył księgozbiór” [Kochowski 1917, s. 86]. Do dziś w zbiorach bibliotecznych zachowała się tylko jedna pozycja z czasów misjonarzy – Tomasza Młodzianowskiego *Kazania i homilie na niedziele doroczne, także na święta uroczystsze...*, Poznań 1681 [Ślemp 2006, s. 651].

O samej organizacji i funkcjonowaniu biblioteki z tego okresu też wiemy niewiele, ale pewnym jest, że zaczęto już w tym czasie prowadzić ewidencję czytelników, o czym świadczy zalecenie powizytacyjne ks. Śliwińskiego z 1740 roku, iż książek poza dom wypożyczać bez zgody superiora nie wolno, a „gdy pożyczają alumni, ma się wpisać w osobnej książce nazwisko wypożyczającego, datę i tytuł dzieła” [Kochowski 1917 s. 74 przyp. 3].

W 1783 roku decyzją władz austriackich seminarium w Przemyślu zostało rozwiązane, a alumnów przeniesiono do nowoutworzonego seminarium generalnego we Lwowie. Wraz z likwidacją seminarium na rzecz państwa przechodził cały jego majątek. Również bibliotekę nakazano wywieść do Lwowa. Czy tak się stało nie jest do końca jasne. Historyk seminarium ks. Władysław Kochowski (1872-1917) w *Kronice Seminarium Duchownego ob. łac.* w jednym miejscu pisze, że została przez rząd zabrana, w innym, że pozostała w Przemyślu. Swoje przypuszczenia, iż biblioteka pozostała w Przemyślu uzasadnia brakiem wzmianek na temat jej przeniesienia w aktach konsystorskich z tego okresu, oraz nieupominaniem się o jej zwrot po rozwiązaniu seminarium generalnego we Lwowie przez władze diecezjalne [Kochowski 1917, s. 75, 298-299]. Podobnie sprawę przedstawia późniejszy historyk seminarium ks. Jan Rąb bazujący w znacznej mierze w swoich opracowaniach na kronice ks. Kochowskiego. W jednym miejscu pisze, iż „rząd austriacki po zniesieniu seminarium wywiózł tę bibliotekę” i już jej nie zwrócił [Rąb 1960, s. 337, 356], w innym skłania się do tezy, że biblioteka seminaryjna pozostała w Przemyślu, jednak pod ścisłym nadzorem państwowym [Rąb 1976, s. 52; Rąb 1979, s. 127]. Siostra Elżbieta Ślemp, autorka opracowania o dziejach biblioteki seminaryjnej i wieloletni jej pracownik uważa, iż stan księgozbioru nie pozwala na potwierdzenie teorii o pozostawieniu biblioteki w Przemyślu, i że najpewniej została wywieziona do Lwowa [Ślemp 2006, s. 652].

Niemniej, na potrzeby praktycznego kształcenia alumnów w diecezji, w okresie od likwidacji seminarium w 1783 roku do jego wznowienia w 1819 i później, jakaś biblioteka przy domu prezbiterialnym, a potem seminarium, dla nich istniała. Była to jednak biblioteka złożona z książek nakazanych przez władzę państwową i do 1851 roku pod ścisłą jej kontrolą. Do roku 1841 na księgozbiór tej nowej biblioteki składały się głównie podręczniki szkolne zakupione za pieniądze państwowe i kilka egzemplarzy książek nie szkolnych, darowanych przez nielicznych przedstawicieli duchowieństwa diecezjalnego, o czym świadczą spisy i katalogi sporządzane dla władz państwowych. Od 1841 roku zezwolił rząd na prenumeratę wiedeńskiego czasopisma teologicznego „*Theologische Zeitschrift*” a w 1847 roku wyznaczył na 10 lat pauszale w kwocie 100 zł rocznie na zakup „*der Schul- und Hilfebücher*”, co przełożeni wykorzystali na zaopatrzenie biblioteki w konieczne dla alumnów dzieła teologiczne [Kochowski 1917, s. 298-299; Rąb 1976, s. 34].

Po osłabnięciu kurateli rządowej nad biblioteką księgozbiór uzupełniano drogą celowych zakupów oraz dzięki darom biskupów i księży diecezjalnych. Włączono też książki po bibliotece jezuickiej utworzonej przez biskupa Sierakowskiego w 1759 roku, ocalałe z pożaru we Lwowie w 1848 roku [Kupka 1932, s. 2]. Część swoich zbiorów przeznaczyci dla biblioteki

seminaryjnej m. in. biskup Franciszek Ksawery Zachariasiewicz (1840-1845), ks. Jan Frączek, ks. Julian Leszczyński [Podgórski 1886, 107 s.], ks. Juliusz Paszyński, ks. Teofil Łękawski i wielu innych. Za zebrane wśród duchowieństwa ofiary zakupiono w drugiej połowie XIX w. komplet wydawnictw J. M. Minge'a [Kochowski 1917, s. 299-300]. Wszystkie te dzieła w okresie okupacji sowieckiej uległy rozproszeniu i zachowały się tylko pojedyncze egzemplarze i to raczej z dubletów, albo darów [Ślemp 2006, s. 654].

W okresie zaborów przystępowano kilkakrotnie do porządkowania biblioteki i sporządzenia katalogów, o czym zachowały się wzmianki w kronice seminarium. W roku 1892 kleryk seminarium prowadzący kronikę poinformował: „w tym roku porządkowano bibliotekę seminarzycką i sporządzono katalogi. Główna w tym zasługa kolegi Tokarskiego, bibliotekarza, który przy pomocy kolegów z wszystkich lat, tą pracą najwięcej się zajmował [AWSDP rps b. sygn. Kronika Seminarium 1888-1904, s. 28]. Niestety katalogi te nie dotrwały do naszych czasów. Zostały prawdopodobnie zniszczone wraz z częścią archiwum seminarium w czasie II wojny światowej [Ślemp 2006, s. 653].

W latach 1897/1899 prowadzono rozbudowę gmachu seminaryjnego i przebudowę kaplicy. Trzeba było w związku z tym wynieść na czas remontu mieszczącą się nad kaplicą bibliotekę w bezpieczne miejsce, a następnie znów ją przenieść i uporządkować [Bar 1987, s. 139]. Pracę tę wykonali klerycy pod kierunkiem ks. Teofila Łękawskiego [Jastrzębski 1975, s. 39]. Również o tym wydarzeniu zachowała się wzmianka w kronice seminarium: „Szczególne uznanie należy się kolegom: Jaroszowi, Tyrzynie (...), którzy podjęli się ciężkiej pracy wraz z bibliotekarzem kol. Żukowskim, tj. uporządkowania biblioteki nad kaplicą, która z powodu przenoszenia była zupełnie nieuporządkowana (...) prawie całą bibliotekę doprowadzili do porządnego stanu” [AWSDP rps b. sygn. Kronika Seminarium 1888-1904, s. 132-133; Ślemp 2006, s. 654 przyp. 23]. Biblioteka, oprócz pomieszczenia nad kaplicą zajmowała jeszcze jedno pomieszczenie przeznaczone na czytelnię. Po remoncie zamieniono je na kaplicę, która później pełniła równocześnie funkcję auli [Ślemp 2006, s. 654].

W początkach XX wieku biblioteka seminaryjna znalazła wielkich opiekunów w osobach biskupa Józefa Sebastiana Pelczara (1900-1924) i rektora seminarium ks. Teofila Łękawskiego. Biskup otaczał ją wielką troską, której wyrazem była m. in. obietnica uzupełnienia jej księgozbioru o dzieła przedstawione w wykazach profesorów seminarium, złożona w czasie konferencji z Księżmi Profesorami w 1902 roku i podana do wiadomości w *Kronice Diecezji Przemyskiej* (KDP) z 1902 roku [Chciuk 1902, s. 440]. Ks. Łękawski postarał się o zakup odpowiednich dzieł do użytku profesorów i wydzielił osobny księgozbiór służący wykładowcom z pieczętą „*Proprie-*

tas Collegii Professorum s. Theologiae r. l. Premisliae”, a także dopilnował zakupu nowych szaf na zbiory w roku 1903. Mimo, że roczniki diecezjalne jako opiekuna biblioteki wskazują go dopiero w roku 1921 [RDP 1921, s. 10] – nie ma wzmianek o wcześniejszych kustoszach zbiorów – prawdopodobnie pełnił tę funkcję już wcześniej jako wicerektor (1888-1895) i rektor seminarium (1895-1923) [Ślemp 2006, s. 655-658]. Wskazują na to wspomnienia jego wychowanków [Jastrzębski 1975, s. 34, 39-40] i liczne wzmianki w kronice seminarium prowadzonej przez alumnów dowodzące, iż dobro biblioteki seminaryjnej leżało mu bardzo na sercu [AWSDP rps b. sygn. Kronika Seminarium 1888-1904 s. 33, 213; AWSDP rps b. sygn. Kronika Seminarium 1905-1920, s. 235, 237]

W okresie I wojny światowej budynek seminaryjny zajęło wojsko austriackie przeznaczając je na punkt rekrutacyjny, a potem szpital wojskowy [AWSDP rps b. sygn. Kronika Seminarium 1905-1920, s. 237, 287-288; Ślemp 2006 s. 655-656]. Klerycy z pomocą żołnierzy znieśli bibliotekę z sali nad kaplicą, czytelni i korytarzy na II piętrze do dwóch sal wykładowych na parterze, gdzie pozostała aż do ponownego jej uporządkowania w 1915 roku [AWSDP rps b. sygn. Kronika Seminarium 1905-1920, s. 237-238, 287-288; Ślemp 2006, s. 655-656]. Zbiory liczyły wówczas 8 284 dzieł. Były to przeważnie stare kazania, czasopisma, komentarze, antyki, manuskrypty i starodruki stanowiące odrębny, bardzo cenny i wydzielony dział bez znaku. Nie wiele było książek nowszych [AWSDP rps b. sygn. Kronika Seminarium 1905-1920, s. 295]. W tym samym roku powiększyła się jednak biblioteka dwukrotnie dzięki ofiarowaniu swojego księgozbioru przez ks. rektora Teofila Łękawskiego. Główny zrąb tego zbioru stanowiło 6 228 dzieł w 10 627 woluminach. Księgozbiór ks. Łękawskiego połączono z biblioteką księży profesorów, i jako dowód uznania dla zasług księdza rektora całość opatrzone pieczętą „*Biblioteka Sem. Duch. ob. łac. im. ks. inf. T. Łękawskiego w Przemyślu*”, [AWSDP rps b. sygn. Kronika Seminarium 1905-1920, s. 298; Jastrzębski 1975, s. 40; Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011]. Oprócz tego ks. Łękawski przekazał jeszcze seminarium inny swój księgozbiór - tzw. bibliotekę katechetyczną - i przeznaczył ją dla katechetów wyjeżdżających na wioski nauczać i dla alumnów kursu czwartego przygotowujących się do katechezy. Składały się na nią podręczniki, katechizmy, dzieła biblijne, historyczne, egzorty, obrazy biblijne, mapy i inne pomoce [AWSDP rps b. sygn. Kronika Seminarium 1905-1920, s. 296; Ślemp 2006, s. 656].

W dwudziestoleciu międzywojennym z powodu zarysowania się pod ciężarem książek sufitu kaplicy seminaryjnej trzeba było rozdzielić zbiory i wygospodarować dla nich nowe pomieszczenia. Píše o tym bibliotekarz Towarzystwa Przyjaciół Nauk Józef Kupka w referacie wygłoszonym na Zjeździe Związku Muzeów Polskich jaki odbył się w Przemyślu 19 września

1932 roku, przedrukowanym w formie artykułu w *Tygodniku Przemyskim* [Kupka 1932, s. 2]. Z referatu oraz z zapisów w prowadzonej przez alumnów w latach 1905-1920 kronice seminarium wiadomo, iż na pomieszczenia biblioteczne przeznaczono wtedy: salę nad kaplicą, salę na II piętrze z powodu zimna zwana „sybirem”, dwie sale na I piętrze gdzie prawdopodobnie znajdowała się biblioteka ks. Łękawskiego zawarta w 25 szafach, pomieszczenie na nowym skrzydle I piętra obok kancelarii rektora dla biblioteki katechetycznej i jakaś salkę z księgozbiorem ks. Leszczyńskiego, opatrzonym odrębną pieczęcią („*Biblioteka Sem. Duch. ob. łac. im. ks. J. Leszczyńskiego w Przemyślu*”). Był to cenny, ale nie opisany zbiór, z którego do naszych czasów prawie nic się nie zachowało [Podgórski 1886, 62-65; AWSDP rps b. sygn. Kronika Seminarium 1905-1920, s. 297-298; Kupka 1932, s. 2; Ataman 1985, s. 90; Ślemp 2006, s. 657-658].

Po śmierci ks. Teofila Łękawskiego w 1923 roku, aż do wybuchu II wojny światowej opiekę nad biblioteką sprawował wicerektor seminarium ks. Władysław Matyka (od 10 września 1925 roku dyrektor biblioteki) [Kupka 1932, s. 2]. W *Kronice Diecezji Przemyskiej* (KDP) już w 1923 roku pojawiły się jego napomnienia do księży diecezjalnych o zwrot wypożyczonych z seminarium książek [Matyka 1923, s. 106; Matyka 1924, s. 27-28]. W swoim referacie z 1932 roku Józef Kupka chwali dokonania ks. Matyki przede wszystkim na polu porządkowania i katalogowania zbiorów. Dzięki staranności i pracowitości dyrektora oraz pomocy alumnów, udało się sporządzić kompletny katalog tytułów czasopism, a katalog kartkowy całego księgozbioru był już na ukończeniu. W roku 1932 biblioteka posiadała 24 000 dzieł w 33 500 woluminach, 6 inkunabułów, 362 tytuły czasopism, 16 rękopisów, 2 274 ryciny i sztychy [Kupka 1932, s. 2].

Alumni na ogół nie korzystali bezpośrednio ze zbiorów. Do bieżącej nauki wykorzystywali podręczniki i skrypty wypożyczane przez Bratnią Pomoc. Jeden z kleryków pełnił jednak urząd bibliotekarza, a w razie potrzeby pomagali mu również inni wyznaczeni klerycy. W przypadku konieczności skorzystania z jakichś pozycji z biblioteki seminaryjnej, książki wypożyczał bibliotekarz i dostarczał zainteresowanemu [Ślemp 2006, s. 658].

Przed II wojną światową biblioteka liczyła ok. 30-40 tyś. woluminów. Podanie konkretnej liczby nie jest możliwe ze względu na brak dokumentacji. Aż tak duże rozbieżności w szacunkach mogą wynikać z różnych sposobów liczenia (według liczby tytułów lub woluminów). Nie wiadomo też czy poszczególni autorzy podają liczbę odnosząca się do całości zbiorów, czy tylko do tych znajdujących się w głównym pomieszczeniu biblioteki [Rąb 1976, s. 52; Śliwa 1990, s. 315; Szal 1994, s. 151; Ślemp 2006, s. 659].

W czasie II wojny światowej budynek seminarium służył początkowo za schronienie dla uchodźców. Bardzo szybko, bo już w 9 grudnia 1939

roku zajęli go żołnierze radzieccy. W opracowanej na podstawie wspomnień alumnów kronice Seminarium Duchownego w Brzozowie autor, ks. Michał Jastrzębski zamieścił relację naocznego świadka tego wydarzenia kleryka Franciszka Siedleckiego, z której dowiadujemy się co działo się z biblioteką seminaryjną w pierwszych miesiącach wojny: „wisząca nad seminarium groźba spełniła się... wpadają żołnierze radzieccy (...). Mieszaniną ukraińskorosyjską proszę, zgodnie z poleceniem księdza biskupa, o uszanowanie kaplicy i biblioteki. Nakazują książki złożyć w sali nad kaplicą i w kaplicy, którą obiecali uszanować (...). Zgromadzić wszystkie książki to praca nielada. Ale przybywają w porę koledzy: Tadeusz Kielar i Zygmunt Rydz”. [Jastrzębski 1977, s. 7]. Z uzupełnienia relacji przez ks. Jastrzębskiego dowiadujemy się, iż obecny przy tym był ks. Jan Balicki, a zniesione do kaplicy i sali nad kaplicą książki to nie były całym zasobem biblioteki, gdyż „pewne tomy z biblioteki oddał ks. prof. Ataman wcześniej na przechowanie do miejskiego muzeum” [Jastrzębski 1977, s. 8].

Żołnierze radzieccy pozostali w budynku seminarium do czerwca 1941 roku i zrujnowali go doszczętnie. Nie uszanowali kaplicy i biblioteki, co cenniejsze książki wywieźli, podobnie szafy na książki i inny cenniejszy sprzęt („łóżka, stoły krzesła, szafy na ubrania, szafy biblioteczne”), resztę spalono lub zniszczono [Jastrzebski 1977, s. 8]. Jakaś część książek udało się w tym czasie też uratować różnym ich miłośnikom. Taką brawurową, akcją jeszcze przed wywózki biblioteki z gmachu seminarium w maju i czerwcu 1940 roku, opisuje Przemysław Bystrzycki: „Poszliśmy z Józkiem [Skwirzyńskim] na chybił trafił (...). Przy wejściu nie dostrzegliśmy straży. Długim korytarzem, mimo woli na palcach. Minęło nas dwóch czy trzech mundurowych. Przed drzwiami straciliśmy oddech, bo trochę o rzeczy samej już wiedzieliśmy: inkunabuły, starodruki, pięknie iluminowane pergaminy, książki oprawione w skórę z metalowymi skuwkami na rogach. Zaścielały kaplicę do wysokości ołtarza (...). Wzięliśmy ile się dało. Ze stosem ksiąg na rękach wyszliśmy na ulicę. Nikt nas nie zaczepił. Józek próbował jeszcze raz, lub dwa, już sam” [Bystrzycki 1994, s. 212; Ślemp 2006, s. 660 przyp. 53].

Według wspomnień Jana Smołki wywóz ksiąg z seminarium nastąpił w maju i czerwcu 1940 roku. Żołnierze sowieccy chcieli urządzić sobie w kaplicy seminaryjnej salę ćwiczeń, zatem trzeba było pozbyć się ksiąg. Przewiezione na podwórze szkoły w pobliżu Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej (dawne Muzeum Towarzystwa Przyjaciół Nauk), przy ulicy Władycze 7 (obecnie Władycze 5), zostały podzielone przez urzędników przysłanych przez sowietów na trzy kategorie - księgozbiór mający pozostać w bibliotece TPN, materiały do ścisłej cenzury oraz makulaturę. Oprócz urzędników radzieckich do selekcji włączył się też zasłużony dla ratowania przemyskich zbiorów pracownik Muzeum Adam Leśniak. Zdając

sobie sprawę z wartości zwiezonego księgozbioru, starał się jak największą jego część wydzielić dla TPN. Udało mu się też, pod osłoną nocy, wraz z synem Romanem wynieść część woluminów do szopy sąsiedniego domu prywatnego [Smołka 1999, s. 75-76].

Zygmunt Felczyński, członek TPN, opisujący działalność Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu w opracowaniu z 1979 roku wspomina lakonicznie te wydarzenia i nadmienia, iż po wojnie „zdeponowane” zbiory zwrócono Seminarium Duchownemu (33 500 tomów) oraz Kapitulie Przemyskiej (20 000 woluminów). Liczby te były mocno zawyżone, a ton opracowania w znacznym stopniu podyktowany ówczesną sytuacją polityczną, nie pozwalającą na napisanie prawdy [Felczyński 1979, s. 188, 191].

4. Biblioteka Seminarium Duchownego w Przemyślu w latach 1946-2010

W czasie II wojny światowej biblioteka seminaryjna uległa zupełnej dezorganizacji. Książki były celowo niszczone, sprzedawane na makulaturę lub używane na opał. Wielokrotnie przenoszone zbiory uległy rozproszeniu i przemieszaniu. Pomimo pomocy pracowników Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu (TPN) oraz innych osób, które często z narażeniem życia ratowały poszczególne dzieła, z zasobu przedwojennej biblioteki zachowało się jedynie ok. ¼ zbiorów (ok. 10 000 woluminów) [[Kwolek 1948, s. 234-237; Śliwa 1990, s. 315]. W tej liczbie zawierał się niewielki procent biblioteki ks. infułata Teofila Łękawskiego, mała część cennego zboru ks. Juliana Leszczyńskiego [Ślomp 2006, s. 657], książki przechowane w czasie wojny w szopie przy ul. Władycze 7 (obok Muzeum Narodowego Ziemi Przemyskiej), uratowane przez Adama i Romana Leśniaków i włączone do biblioteki TPN (mieściła się w Muzeum Narodowym Ziemi Przemyskiej) oraz jakieś pozycje ukryte w miejskim muzeum (Muzeum Narodowym Ziemi Przemyskiej) przez ks. Atamana [Jastrzębski 1977, s. 9].

O tym jak tragiczna była sytuacja przekonać się możemy chociażby z zamieszczonego w 1947 roku na łamach *Kroniki Diecezji Przemyskiej* (KDP) apelu ks. Michała Jastrzębskiego, rektora seminarium przemyskiego, o ofiarowywanie książek przez duchowieństwo diecezjalne do zniszczonej przez wojnę „biblioteki seminarzyckiej” [Jastrzębski 1947, s. 86]. Księża diecezjalni odpowiedzieli na apel, a o potrzebach seminarium dowiedzieli się też księża z innych diecezji, i ci również przesyłali książki – czasami kilka, czasami kilka paczek (ks. Wincenty Urban z Wrocławia 6 paczek). Bibliotekę wzbogaciły też dary z Polskiego Seminarium Duchownego w Paryżu oraz Episkopatu Francji [Ślomp 2006, s. 661].

Ocalałe zbiory nie wróciły w całości do seminarium zaraz po wojnie. Przez wiele lat pierwszy dyrektor biblioteki, ks. dr Julian Ataman (1952-1965) wraz z klerykami odnajdywał je w księgozbiorach bibliotek

przemyskich i znosił do budynku seminarium [Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011]. Zasoby uzupełniono po wojnie o pozycje sprowadzane z bibliotek i archiwów parafii diecezji przemyskiej, dla uchronienia ich od zniszczenia i zapewnienia im odpowiednich warunków przechowywania (niewielka liczba egzemplarzy) oraz dublety z bibliotek diecezjalnej i kapitulnej. Włączono też do zasobu pojedyncze egzemplarze z różnych bibliotek klasztornych oraz bibliotek stowarzyszeń i organizacji katolickich, jakie działały na terenie diecezji przemyskiej [Ślemp 2009, s. 225-228].

Zbieranie rozproszonej biblioteki rozpoczęły władze seminarium dopiero po powrocie seminarium z Brzozowa do Przemyśla, czyli na jesieni 1946 roku. Zniszczony wojną budynek kosztem ok. pół miliona złotych i przy pomocy pracowników cywilnych doprowadzono do używalności od maja 1946 roku, czyli od momentu opuszczenia go przez wojsko polskie [Jastrzębski 1977, s. 5-9; Niemiec 1996, s. 64 przyp. 15]. W czasie wakacji 1946 roku klerycy zatroszczyli się o ukryte w szopie na Władyczu książki biblioteczne i przewieźli je do budynku seminarium, składając tymczasowo w głównym pomieszczeniu dawnej biblioteki, czyli w sali nad kaplicą. „Zdeponowane zasoby” zwróciło też bibliotece Towarzystwo Przyjaciół Nauk w Przemyślu, które samo borykało się z kłopotami lokalowymi, materialnymi i kadrowymi [Felczyński 1979, s. 188-194; Ślemp 2006, s. 661-662]. Na książkach znać było ślady zniszczeń wojennych spowodowanych przez odłamki pocisków spadających na miasto w dniach 21-26 czerwca 1941 roku, w czasie bombardowania go przez Niemców. W opracowaniu dotyczącym dziejów TPN do 1979 roku, członek TPN Zygmunt Felczyński tak przedstawia te wydarzenia: „Pociski, które uderzały w sąsiednie budynki Władycza 7 rozbijały szyby i dewastowały budynek, wreszcie znalazły drogę do sal muzealnych niszcząc jedną, rozbijając magazyn biblioteczny, poszarpały książki, porozrywały regały (...). Księgozbiór uległ znacznej dewastacji” [Felczyński 1979, s. 189].

Faktyczna organizacja biblioteki seminaryjnej właściwie od podstaw rozpoczęła się w latach pięćdziesiątych. Wcześniej biblioteka nie istniała. Ocalałe książki zgromadzone w pomieszczeniach, jakie zajmowały przed wojną czekały w stosach na podłodze na uporządkowanie. Jedynie jakiś najbardziej istotny z punktu widzenia studiów seminaryjnych zbiór, znajdował się na jedynym, stojącym w sali regale. Pomieszczenia były otwarte i dostępne dla każdego alumna. Jeśli zachodziła potrzeba skorzystania z jakiejś książki, można było próbować wyszukać ją w tej składnicy. Nie prowadzono żadnej ewidencji. Do czasu uporządkowania księgozbioru opiekę nad nim sprawował wyznaczony alumn. W latach 1947-1948 zajmował się tym alumn Julian Michalec. Przez jakiś czas nadzór nad księgozbiorem seminaryjnej biblioteki pełnił też alumn Stanisław Zygarowicz, późniejszy

rektor przemyskiego seminarium [Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011].

Od 1952 roku dyrektorem biblioteki mianowano ks. dra Juliana Atamana. Ks. Ataman z pomocą kleryków zbierał rozproszone i ofiarowane książki i włączał je do już zebranego zasobu. Zgromadzone zbiory umieszczono w gmachu seminarium w kilku pomieszczeniach na pierwszym piętrze, a następnie rozpoczęto ich porządkowanie i inwentaryzowanie. Owoce tej pracy, prowadzonej zresztą nie tylko przez księdza dyrektora, ale i alumnów, było skatalogowanie ok. 12 000 – 13 000 woluminów i uporządkowanie znacznej części czasopism. Dzięki temu przygotowany został podstawowy warsztat naukowy, kartkowy katalog, służący nie tylko alumnom, ale i profesorom seminarium [Śliwa 1990, s. 315; Stasiowski 1994, s. 174-182; Ślemp 2006, s. 662].

Biblioteka w tym początkowym okresie borykała się z ogromnymi trudnościami materialnymi i brakiem stałych pracowników, a jej normalne funkcjonowanie utrudniały kontrole władz państwowych, próbujących uzyskać wpływ na treści kształcenia i obsadę kadry profesorskiej w seminarium [Basta 1995, s. 188]. Jedną z takich kontroli, dotkliwa w skutkach, miała miejsce 23 sierpnia 1960 roku. Czterech przedstawicieli Wojewódzkiego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk oraz rzeczoznawców Kuratorium Okręgu Szkolnego i Wojewódzkiego Wydziału dla Spraw Wyznań w Rzeszowie przybyło do seminarium i po przeglądnięciu książek i czasopism oraz zapoznaniu się z katalogiem bibliotecznym zatrzymało do dyspozycji Wojewódzkiego Urzędu Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk w Rzeszowie 39 tytułów (46 egzemplarzy) książek i czasopism z biblioteki seminaryjnej, w celu zbadania ich przez swoich rzeczoznawców [AWS DP mps b. sygn. Ataman, Sprawozdanie z Kontroli Biblioteki Seminarium Duchownego w Przemyślu przeprowadzonej przez WUKPPW 23 sierpnia 1960 roku; Stasiowski 1994, s. 175]. Jakaś część tych pozycji wróciła w późniejszym czasie do biblioteki, jednak nie wszystkie. Listę zatrzymanych publikacji na podstawie notatek w inwentarzu sporządziła po raz kolejny w latach dziewięćdziesiątych siostra Elżbieta Ślemp. W 2003 roku, poprzez organizację FIDES odzyskano część zatrzymanych pozycji (siedem z sygnaturami i dwie ze zbiorów nie skatalogowanych) [Ślemp 2006, s. 662].

Ksiądz Ataman pozostawał dyrektorem biblioteki seminaryjnej do 1965 roku i pomimo nawału innych zajęć – od lutego 1951 roku był też dyrektorem biblioteki diecezjalnej, od 1955 roku powierzono mu stanowisko dyrektora Archiwum Diecezjalnego, w 1958 roku objął nadzór nad biblioteką i archiwum kapitulnym - przez cały ten czas troszczył się o powiększanie jej zbiorów przez zakupy, wymianę i przyjmowane darowizny. Także prywatny, liczący ponad 7 000 pozycji księgozbiór zostawił w spadku bibliotece seminaryjnej [Śliwa 1990, s. 315, 317].

Odchodząc ze stanowiska w roku 1965 pozostawił bibliotekę dobrze zorganizowaną i wypełniającą swoje zadania [Stasiowski 1994, s. 176]. W tym czasie biblioteka zajmowała jedno pomieszczenie w gmachu seminarium położone na pierwszym piętrze, nad obecną portiernią, naprzeciw ówczesnego rektoratu (okna na zamek) [Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011; Wywiad D. Szczudło z ks. drem A. Szalem 29.05.2011].

Następcą księdza Atamana na stanowisku dyrektora biblioteki seminaryjnej został w 1965 roku ks. dr Stanisław Zarych [RDP 1966, s. 22]. Sprawował tę funkcję krótko, bo jedynie rok. Po nim stanowisko w roku 1966 powierzono ks. Tadeuszowi Śliwie. Ksiądz Śliwa dyrektorem biblioteki był dwukrotnie. Pierwszy raz również krótko, tylko trzy lata, do roku 1969, ponieważ wyjechał na studia do Rzymu (w latach 1969 – 1972 zarządzał biblioteką ks. Bronisław Żołnierczyk), ale za drugim razem, od 1972 roku, znacznie dłużej, bo aż do 1980 roku [Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011]. W latach 1969-1972, za dyrektorstwa ks. Żołnierczyka, na prośbę władz seminaryjnych pracę w bibliotece podjęły siostry ze zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi [Ślemp 2009, s. 218-219].

Lata 1965-1980 nie były dla biblioteki łatwe. Kłopoty lokalowe, finansowe i kadrowe, a także utrudnienia ze strony władz oraz szczególnie gwałtownie przebiegający w Przemyśle konflikt na tle statusu prawnego seminarium i próby poddania go nadzorowi oraz kontroli państwowej administracji, hamowały rozwój biblioteki i ograniczały jej działalność. Z uwagi na groźbę zamknięcia seminarium oraz rządowe plany utworzenia w jego gmachu szkoły rolniczej [Basta 1995, s. 187-191], w urzędowej korespondencji i ankietach wypełnianych na żądanie władz w latach sześćdziesiątych i siedemdziesiątych, biblioteka seminaryjna figurowała jako filia biblioteki diecezjalnej [ABWSDP mps b. sygn Śliwa 1976, Ankieta, s. 1; Ślemp 2006, s. 666]. Nie było to jednak prawdą. Obie biblioteki funkcjonowały niezależnie, miały swoich kierowników i mieściły się w innych budynkach. Biblioteka diecezjalna pozostawała do dyspozycji alumnów i profesorów, ale była oddzielną placówką do 1980 roku. Z racji swego usytuowania i charakteru była poza jurysdykcją władz państwowych – przedstawiając w oficjalnych dokumentach bibliotekę seminaryjną jako filię diecezjalnej próbowano ją ochronić przed nadzorem i kontrolą państwową [Szal 1994, s. 150-151; Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011].

W okolicznościowym opracowaniu dotyczącym diecezjalnych bibliotek Przemyśla zamieszczonym w dodatku do *Kroniki Archidiecezji Przemyskiej* (KAP) z 1994 roku, ks. dr Adam Szal nazywa księdza dra Tadeusza Śliwę kontynuatorem dzieła ks. dra Juliana Atamana [Szal 1994, s. 151]. Nie ulega wątpliwości, że pod zarządem ks. dra Tadeusza Śliwy bi-

blioteka seminaryjna rozwijała się prężnie. Dzięki zachowanym sprawozdaniom jego autorstwa, o stanie biblioteki zwłaszcza w latach siedemdziesiątych mamy dość dokładne informacje. W sprawozdaniach podawano stan liczbowy księgozbioru, ilość zakupionych, skatalogowanych i włączonych do zasobu książek, liczbę prenumerowanych tytułów czasopism oraz ilość wypożyczeń i liczbę użytkowników. Wiadomo, iż w tym czasie w dalszym ciągu postępowało katalogowanie zbiorów, biblioteka urządzała wystawy okolicznościowe (przeznaczone jednak wyłącznie dla studentów teologii miejscowego Instytutu Teologicznego), współpracowała z innymi bibliotekami oraz uczestniczyła w wymianie międzybibliotecznej [ABWSDP mps b. sygn Śliwa 1976, Ankieta, s. 2-3]. Na pewno śledzono również w tym czasie prace OABMK działającego przy Bibliotece Uniwersyteckiej KUL oraz uczestniczono w organizowanych przez Ośrodek zjazdach, konferencjach i szkoleniach. Ówczesny dyrektor biblioteki seminaryjnej, ks. dr Tadeusz Śliwa (lata 1966 – 1969; 1972 – 1980) po uzyskaniu zgody dyrektora Biblioteki Uniwersyteckiej KUL, o. Romualda Gustawa, odbywał w niej w końcu 1972 roku dwutygodniową praktykę z zakresu katalogowania, podczas której zajmował się zwłaszcza katalogowaniem materiałów obcojęzycznych [Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011].

Na początku lat siedemdziesiątych na zasób biblioteki składały się książki oraz zbiór czasopism księgozbiór podręczny i starodruki. Sprawozdanie z 1973 roku odnotowuje, iż w związku z otrzymaniem przez bibliotekę pokaźnego zbioru dzieł z literatury pięknej po śmierci w 1972 roku proboszcza w Jarosławiu, ks. Władysława Opalińskiego, utworzono odrębny dział o nazwie Beletrystyka. Dział ten uzupełniano w następnych latach ze spadków po zmarłych kapłanach i w drodze planowanych zakupów [Potocki 1974, s. 90]. Utrzymano jego odrębność do końca lat osiemdziesiątych [Ślemp 2006, s. 663].

W połowie lat siedemdziesiątych staraniem księdza dyrektora Tadeusza Śliwy „dokonano unowocześnienia sprzętu bibliotecznego” [ABWSDP mps b. sygn Śliwa 1974, Sprawozdanie, s. 1] polegającego na wymianie regałów drewnianych na metalowe. Po sprowadzeniu nowych, metalowych regałów na zbiory z Lublina (1973 rok) wydzielono z czytelnicy zbiór czasopism i przeniesiono go do osobnej, wygospodarowanej na ten cel przyległej salki. Księgozbiór podręczny w czytelnicy i czasopisma w salkie obok czytelnicy ułożono na drewnianych regałach, a księgozbiór główny biblioteki na regałach metalowych. Dzięki usunięciu z głównego pomieszczenia biblioteki czasopism, ilość stanowisk dla czytelników zwiększyła się z 28 do 40 [Potocki 1975, s. 127; ABWSDP mps b. sygn. Śliwa 1974, Sprawozdanie, s. 1; Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011].

Na rok 1976 przypada rozpoczęcie nielegalnej rozbudowy gmachu seminarium i powierzenie ks. drowi Śliwie funkcji opiekuna biblioteki die-

cezjalnej. Zastąpił na tym miejscu zasłużonego i schorowanego już ks. dra Juliana Atamana. Dyrektorem obu księżnic pozostał do 1980 roku [Ślemp 2006, s. 666]. W tym czasie też, jak podaje sprawozdanie z działalności seminarium z lat 1976/77, wystarano się o zakup do biblioteki seminaryjnej nowych szaf katalogowych oraz uruchomiono niewielką pracownię introligatorską [ABWSDP mps b. sygn Śliwa 1976, Sprawozdanie, s. 1], w której posługę sprawowali alumni [ABWSDP mps b. sygn Śliwa 1977, Sprawozdanie, s. 2]. Szafy katalogowe dla biblioteki wykonano na wzór szaf katalogowych Biblioteki Uniwersyteckiej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (KUL), a pracownię introligatorską uruchomiono dzięki osobistemu zaangażowaniu dyrektora, który wystarał się o jej wyposażenie (maszynę introligatorską zakupiono od wdowy po introligatorze przemyskim) [Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011]. Pracownia działała na potrzeby biblioteki i rektoratu seminarium. Zlokalizowano ją również na pierwszym piętrze, w sąsiedztwie czytelni. W takim kształcie biblioteka przetrwała do 1980 roku [ABWSDP mps b. sygn. Śliwa 1976, Sprawozdanie, s. 1; Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011].

Kolejne lokale dla biblioteki uzyskano w wyniku nielegalnej rozbudowy seminarium w latach 1976-1980. Prowadzone prace budowlane polegały na podwyższeniu, adaptacji i scaleniu z bryłą starego gmachu przylegających do budynku parterowych magazynów [Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011]. Zakończenie robót zbiegło się w czasie z prośbą skierowaną do władz diecezjalnych o zabranie z kościoła pojezuickiego p. w. Najświętszego Serca Pana Jezusa Biblioteki Diecezjalnej (pod jej ciężarem sufit nad nawą boczną kościoła zaczął pękać). Po konsultacjach biskupa z rektorem seminarium zdecydowano przychylić się do prośby i przenieść księgozbiór biblioteki diecezjalnej z kościoła do seminarium (1980 rok). Na znacznie w ten sposób powiększone zasoby biblioteczne trzeba było sprowadzić dodatkowe regały. Zadanie to powierzono ks. drowi Tadeuszowi Śliwie, ówczesnemu dyrektorowi obu bibliotek. Metalowe regały o regulowanym rozstawie półek w liczbie 143 ks. Śliwa sprowadził z Lublina od tego samego wykonawcy co poprzednio [Ślemp 2006, s. 664; Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011].

Przeniesieniem i uporządkowaniem zbiorów zajmował się już następny dyrektor ks. Henryk Borcz (1980-1986). Wspierali go w tych czynnościach alumni z seminarium i pracująca w bibliotece siostra zakonna. Połączony księgozbiór umieszczono w nowych pomieszczeniach, które zyskano w wyniku rozbudowy. Z przenosinami związane było kilkuletnie porządkowanie zasobów, trwające przez cały okres dyrektorstwa ks. dra Henryka Borcza (1980-1986), a także jego następcy ks. dra Jerzego Kurcka (1986-1988) [Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011; Wywiad D. Szczudło z ks. drem H. Borczem 29.05.2011].

Władze seminaryjne na nowe lokale biblioteczne przeznaczyły pomieszczenia w suterrenach nowego skrzydła oraz dużą salę na pierwszym piętrze [Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011; Wywiad D. Szczudło z ks. drem H. Borczem 29.05.2011; Wywiad D. Szczudło z ks. drem A. Szalem 29.05.2011]. Na pierwszym piętrze zorganizowano czytelnię, w której znajdował się tylko księgozbiór podręczny. Ze względu na trudności lokalowe w seminarium, sala ta pełniła też w zależności od okoliczności funkcję auli i zastępczej kaplicy (kaplica w starym gmachu była w tym czasie za mała, żeby pomieścić wszystkich kleryków, których liczba w latach osiemdziesiątych XX wieku dochodziła 400) [Wywiad D. Szczudło z ks. drem A. Szalem 29.05.2011; Ślemp 2006, s. 666]. W suterrenach, w pomieszczeniu pod czytelnią, zlokalizowano magazyn główny. Zgromadzono w nim księgozbiór biblioteki seminaryjnej i diecezjalnej (zachowano ich odrębność), czasopisma, maszynopisy, prace dyplomowe, oraz początkowo też starodruki obu bibliotek – wydzielono później do ich przechowywania osobne pomieszczenie [Wywiad D. Szczudło z ks. drem A. Szalem 29.05.2011; Wywiad D. Szczudło z ks. drem H. Borczem 29.05.2011; Ślemp 2006, s. 666]. Do suterren przeniesiono również pracownię introligatorską. Ks. Henryk Borcz zakupił do niej dodatkowe narzędzia (też od wdowy) i zatrudnił introligatora Ludwika Kuliga [Wywiad D. Szczudło z ks. drem T. Śliwą 15.05.2011; Wywiad D. Szczudło z ks. drem H. Borczem 29.05.2011]. W piwnicach zwanych „katakumbami” zgromadzono rzadko używane, niekompletne i nieopracowane przez to zbiory (były tam składowane od czasów wojny). W takim kształcie biblioteka przetrwała do 1988 roku.

Przed koniecznością reorganizacji biblioteki stanął pod koniec lat osiemdziesiątych kolejny dyrektor biblioteki, ks. dr Adam Szal (1988-1996). W latach 1984-1988 wysiłkiem finansowym całej diecezji zbudowano od podstaw w ogrodzie seminaryjnym nowy budynek dydaktyczny – Instytut Teologiczny, a stary gmach poddano gruntownemu remontowi [Zygarowicz 1991, 12-145]. W toku dyskusji władz diecezjalnych i seminaryjnych, przy osobistym zaangażowaniu biskupa Ignacego Tokarczuka, zdecydowano, iż w nowym gmachu oprócz sal wykładowych należy zorganizować biblioteczki zakładowe, które służyć będą pomocą zarówno profesorom jak i studentom Instytutu. Ich powstanie uwzględniono już w projekcie budynku, przeznaczono więc dla nich lokale, których rozmieszczenie i powierzchnię zaplanowano z myślą o przechowywaniu zbiorów – pierwsze takie w seminarium przemyskim. Zakłady naukowe były pomysłem biskupa diecezjalnego. Ich powstanie wiązało się szerszą koncepcją reorganizacji struktury całej biblioteki seminaryjnej tak, aby była zbliżona do struktur innych bibliotek uniwersyteckich (biblioteka główna i podległe jej biblioteki instytutowe) [Wywiad D. Szczudło z ks. drem A. Szalem 29.05.2011].

Zakłady w liczbie dziesięciu otrzymały osobne sale i zadanie gromadzenia literatury z poszczególnych przedmiotów. Zaczątek ich księgozbiorów stanowiła prywatna biblioteka ks. biskupa Ignacego Tokarczuka w liczbie ok. 14 000 woluminów przekazana do podziału w sierpniu 1988 roku [Tokarczuk 1999, s. 150], dzieła z pracowni naukowej biblioteki seminaryjnej oraz dublety. Pracą nad ułożeniem zbiorów i ich oznakowaniem zajął się ks. dr Adam Szal wraz z alumnami. O pomoc przy katalogowaniu poproszono też bibliotekarki z Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Przemyślu. Nieodpłatnie podjęły się tego Maria Równicka (już emerytka), Renata Szeliga i Maria Grabowska – Pahuta [Wywiad D. Szczudło z ks. drem A. Szalem 29.05.2011; Wywiad D. Szczudło z mgr R. Szeligą 17.05.2011]. Książki katalogowano na przestrzeni kilku lat. Ukończono te prace w 1994 roku [Haręzga 1995, s. 177; Ślemp 2006, s. 667].

Dla potrzeb korzystających postanowiono każdy z zakładów wyposażyć w kartkowy katalog rzeczowy (tylko pozycje znajdujące się w danym zakładzie) oraz wprowadzić karty z opisami książek zakładowych do głównych katalogów biblioteki seminaryjnej (rzeczowego i alfabetycznego). Karty dla każdej pozycji sporządzano w jednym egzemplarzu. Zajmowały się tym bibliotekarki Renata Szeliga i Maria Grabowska – Pahuta oraz Maria Równicka (wtedy już emerytka), siostra Elżbietą Ślemp i dyrektor ks. dr Adam Szal. Gotowe karty przepisywali alumni bibliotekarze w takiej liczbie jaka była konieczna [Wywiad D. Szczudło z ks. drem A. Szalem 29.05.2011]. W budynku seminarium oprócz katalogów biblioteki seminaryjnej umieszczono też w tym czasie alfabetyczny katalog biblioteki kapitulnej [Wywiad D. Szczudło z ks. drem A. Szalem 29.05.2011].

Zorganizowano następujące zakłady: nauk pastoralnych, historii Kościoła i kultury katolickiej, nauk biblijnych, nauk filozoficznych, teologii systematycznej, historii powszechnej, historii sztuki, literatury polskiej i światowej, prawa kanonicznego i nauk społecznych. Na ich czele postawiono kierowników, mianowanych na to stanowisko spośród grona księży profesorów przez rektora Instytutu Teologicznego. Do pomocy kierownikom ks. rektor mógł wyznaczyć alumnów, których zadaniem było czuwanie nad porządkiem. Oddawanie i przyjmowanie tych funkcji połączone zostało z obowiązkiem sprawdzenia stanu faktycznego biblioteki zakładowej z inventarzem. Z księgozbioru zakładów korzystano jedynie na miejscu, w godzinach otwarcia, czyli w czasie studium, lub w odpowiednim czasie uzgodnionym z kierownikiem zakładu. Wynoszenia książek lub czasopism poza zakład bezwzględnie zabroniono. Użytkownicy podlegali rejestracji. Zakłady służą alumnom i prowadzącym seminaria naukowe. Bieżących uzupełnień w księgozbiorze dokonują sami alumni. Generalnym dyrektorem zakładów jest dyrektor biblioteki seminaryjnej [AWS DP mps b. sygn. Tokarczuk

1988, Regulamin, s. 1; Zygarowicz 1988, s. 187; Zygarowicz 1989, s. 263; Zygarowicz 1991, s. 136; Szal 1994, s. 150-151; Gołąb 2002, s. 85-86; Ślemp 2006, s. 667].

Po remontach i budowach, pod koniec lat osiemdziesiątych, biblioteka seminaryjna zajmowała pomieszczenia w dwóch budynkach. W starym gmachu lokale na pierwszym piętrze (2), w suterrenach (5) oraz „katakumby”, a w Instytucie Teologicznym zakłady naukowe (10). W starym budynku, na pierwszym piętrze pozostawiono czytelnię z księgozbiorem podręcznym. Zajmowała ona już mniejszą powierzchnię niż poprzednio, bo salę podzielono. W przyległym do niej pomieszczeniu urządzono magazyn czasopism. Razem oba lokale zajmowały tą samą powierzchnię, jaką wcześniej miała czytelnia [Wywiad D. Szczudło z ks. drem A. Szalem 29.05.2011].

Magazyn główny, pracownię introligatorską i pracownię zbiorów specjalnych pozostawiono w suterrenach. Dzięki zwolnieniu przez alumnów przyległych sal (2) wygospodarowano osobne pomieszczenie do opracowania materiałów bibliotecznych (1) i salkę dla zbiorów fonetycznych i kartograficznych (1) [Wywiad D. Szczudło z ks. drem A. Szalem 29.05.2011]. Biblioteka zajęła też prowadzący do pomieszczeń korytarz, w którym ustawiono szafy katalogowe. Poza tymi lokalami, biblioteka zajmowała jeszcze piwnice zwane „katakumbami”, w których znajdowały się zbiory niekompletne.

Od 1994 roku rozpoczęto przygotowania do automatyzacji biblioteki. Dnia 16 czerwca 1995 roku Rektorat Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu zwrócił się z prośbą o przyjęcie Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego do Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES i wyznaczył na członka zwyczajnego Federacji ks. dra Adama Szala [AFIDES mps b. sygn. Wniosek o przyjęcie Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu do Federacji FIDES, s. 1; AFIDES mps b. sygn. Oświadczenie Rektoratu Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu o wyznaczeniu ks. dra A. Szala na członka zwyczajnego Federacji FIDES, s. 1]. Na spotkaniu zarządu Federacji dnia 30 października 1995 roku wniosek rozpatrzono pozytywnie [AFIDES mps b. sygn. Dokumenty dotyczące przyjęcia bibliotek do FIDES] i biblioteka przy wsparciu Federacji rozpoczęła automatyzację. Początkowo wykorzystywano tylko moduł do katalogowania, z czasem oprócz modułu do katalogowania, zaczęto używać też modułu do ewidencji czytelników i wypożyczeń [Ślemp 2006, s. 667-668]. Biblioteka posiadała już wtedy kolejną obok introligatorskiej pracownię, kserograficzną, działającą początkowo głównie dla potrzeb urzędowego seminarium oraz księży profesorów i alumnów [Haręzga 1995, s. 178], bardzo szybko jednak udostępnioną również użytkownikom spoza seminarium.

Kolejne zadanie, jakie podjął dyrektor ks. dr Adam Szal, a kontynuował jego następca na tym stanowisku ks. dr hab. Kazimierz Bełch (lata

1996-2002), dotyczyło uporządkowania i włączenia do udostępniania zbiorów zgromadzonych przez bibliotekę w kilku pomieszczeniach w piwnicach zwanych „katakumbami”. Od czasów II wojny światowej składano tam pozycje niekompletne oraz dublety. W związku z faktem, iż porządkowanie tych materiałów wymagało sporego zaangażowania ze strony nielicznego wówczas personelu, działania w tym kierunku na większą skalę podjęto dopiero po zatrudnieniu staraniem ks. Bełcha stałych pracowników. W efekcie żmudnej i czasochłonnej pracy powstał w „katakumbach” magazyn dubletów, starych podręczników oraz rzadko używanych czasopism polskich i zagranicznych [Ślemp 2006, s. 667].

Wykorzystując możliwości komputerów, oprócz katalogów bibliotecznych tworzono też bazy bibliograficzne [Ślemp 2006, s. 667]. Pierwsza baza powstała w roku 2001 i zawierała opisy artykułów publikowanych w czasopiśmie *Premislia Christiana* [Rojek 2001, s. 437].

W latach 2002-2010 biblioteką zarządzało trzech dyrektorów. Od października 2002 roku funkcję tę sprawował ks. dr Norbert Podhorecki [Rojek 2005, s. 319; Ślemp 2005, s. 107, Podhorecki 2007, s. 491], w 2006 roku na rok obowiązków po nim przejął ks. mgr Tadeusz Baj [Kandfer 2009, s. 288], a od 2007 do 2011 roku dyrektorem biblioteki pozostawał ks. dr Jacek Żygała [Kandfer 2009a, s. 313, ABWSDP mps b. sygn. Żygała 2009, Roczne sprawozdanie, s. 3; ABWSDP mps b. sygn. Żygała 2010a, Roczne sprawozdanie, s. 3].

Kontynuowano inwentaryzowanie i opracowanie komputerowe zarówno wydawnictw nowych, jak i przedwojennych książek, broszur, czasopism oraz starodruków. W 2002 roku rozpoczęto organizowanie nowego działu zbiorów specjalnych zawierającego wydawnictwa z dziedziny muzyki oraz nuty. W celu wygospodarowania dodatkowych funduszy na zakup nowych pozycji, od 2002 roku wprowadzono też drobne opłaty za karty biblioteczne dla czytelników oraz z pomocą alumnów organizowano w następnych latach kiermasze dubletów [Rojek 2005, s. 318-319; Ślemp 2005, s. 108; Podhorecki 2007, s. 489; Kandfer 2009, s. 287]. Dublety, pochodzące najczęściej z darów, tylko w części przeznaczano na kiermasze. Pewną ich ilość przekazywano bibliotekom proszącym o książki [Ślemp 2005, s. 108; Podhorecki 2007, s. 489].

Obok bazy zawartości czasopisma *Premislia Christiana* opracowano w 2005 roku kolejne dwie bazy bibliograficzne: bazę artykułów z *Niedzieli Przemyskiej* z lat 1994-2000 i wykaz prac magisterskich obronionych przez przemyskich alumnów w latach 1972-2004 [Ślemp 2005, s. 108]. Zawartość baz uzupełniana jest systematycznie, a od 2006 roku podjęto starania stworzenia nowej bazy, w której zamieszane są opisy pozycji związanych z historią diecezji przemyskiej [Podhorecki 2007, s. 490]. W tym roku również, dzięki pomocy organizacji FIDES, wprowadzono w bibliotece nowszą wer-

sję programu bibliotecznego MAK 4.3, co poszerzyło pakiet możliwości wyszukiwawczych dla użytkowników [Podhorecki 2007, s. 490].

Od roku 2007 rozpoczęto tworzenie bazy zawartości *Kroniki Archidiecezji Przemyskiej* [Kandefer 2009, s. 287]. Zakupiono też i wprowadzono nowy program biblioteczny – MAK WWW – dzięki któremu katalogi biblioteki można było udostępnić przez Internet. Dla usprawnienia pracy i polepszenia sytuacji użytkowników utworzono nowe stanowiska komputerowe na korytarzu przy bibliotece oraz wyposażono kilka zakładów naukowych w lepszy sprzęt. Oprócz pracowni kserograficznej uruchomiono też 2 skanery [Kandefer 2009, s. 288; Kandefer 2009a, s. 312].

Znacznym utrudnieniem dla sprawnego funkcjonowania biblioteki seminaryjnej były ogromne trudności lokalowe. Dla przyrastającego gwałtownie od 1990 roku księgozbioru i swobodnej pracy brakowało przestrzeni już w roku 2005, co sygnalizowała w opracowaniu dotyczącym historii i działalności biblioteki s. Elżbieta Ślemp [Ślemp 2006, s. 673]. Kłopotem był zwłaszcza zbiór dubletów, na które nie znajdowano miejsca, pomimo częściowego rozładowywania sytuacji kiermaszami książek organizowanymi przez alumnów, wymianą międzybiblioteczną z innymi bibliotekami oraz przekazywaniem w darze książek bibliotekom potrzebującym. Żmudną pracę uporządkowania, skompletowania i spisania dubletów podjęto ponownie w 2008 roku. W jej efekcie opracowano ponad 3 300 pozycji, z których część przekazano w darze innym bibliotekom, a część pozostawiono dla alumnów na kiermasz książek [Kandefer 2009a, s. 312]. Były to jednak działania doraźne, pozwalające tylko na chwilowe zwolnienie miejsca w magazynach. Rozbudowa pomieszczeń bibliotecznych stała się koniecznością i doszło do niej w lutym 2010 roku i od października 2010 roku warunki lokalowe biblioteki znacznie się poprawiły. Dzięki środkom pozyskanym w ramach projektu *Modernizacja pomieszczeń bibliotecznych i czytelni oraz auli dydaktyczno-widowiskowej i wyposażenie Instytutu Naukowego w Wyższym Seminarium Duchownym w Przemyślu nr RPPK 06.00.00-18-010/09* udało się wyposażyć i wyremontować dotychczasowe pomieszczenia biblioteczne oraz pozyskać cztery nowe lokale: na gromadzenie pozycji zakupionych oraz wpływających z darów i wymiany (1), oraz trzy pomieszczenia do dyspozycji czytelników (zarówno alumnów jak i czytelników świeckich). Dwa z nich wyposażono w 7 stanowisk komputerowych, z dostępem do katalogu komputerowego biblioteki, (ale bez dostępu do Internetu). Pomieszczenia te wobec użytkowników spoza seminarium pełnią funkcję czytelni. Mimo że nie posiadają księgozbioru podręcznego pozwalają na zapoznanie się ze zbiorami biblioteki i pracę z dokumentami na miejscu [ABWSDP mps b. sygn. Żygała 2010a, Roczne sprawozdanie, s. 1-2].

Podczas realizacji projektu *Modernizacja pomieszczeń bibliotecznych i czytelni oraz auli dydaktyczno-widowiskowej i wyposażenie Instytutu Naukowego w Wyższym Seminarium Duchownym w Przemyślu nr RPPK 06.00.00-18-010/0*, cały księgozbiór biblioteki znajdujący się w magazynie głównym, czyli: księgozbiór seminaryjny, księgozbiór Biblioteki Diecezjalnej i zgromadzony księgozbiór dubletów został wyniesiony do tymczasowych pomieszczeń. W magazynie głównym zainstalowano metalowe regały przesuwne, w zbiorze starodruków regały metalowe, a w czytelni dla alumnów i profesorów seminarium (I piętro) regały drewniane [ABWSDP mps b. sygn. Żygała 2010a, Roczne sprawozdanie, s. 2-3]. Po zakończeniu remontu zbiory uporządkowano i przeniesiono do pomieszczeń wyznaczonych na ich przechowywanie.

ŹRÓDŁA:

A. Archiwum Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES w Krakowie (dalej AFIDES).

1. AFIDES mps b. sygn. Dokumenty dotyczące przyjęcia bibliotek do FIDES.
2. AFIDES mps b. sygn. Oświadczenie ks. dra Adama Szala o przyjęciu statutu Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES z dnia 16 czerwca 1995 roku, 1 s.
3. AFIDES mps b. sygn. Oświadczenie Rektoratu Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu o wyznaczeniu ks. dra Adama Szala na członka zwyczajnego Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES z dnia 16 czerwca 1995 roku, 1 s.
4. AFIDES mps b. sygn. Wniosek o przyjęcie Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego do Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES z dnia 16 czerwca 1995 roku, 1 s.

B. Archiwum Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu (dalej ABWSDP).

5. ABWSDP mps b. sygn. Spis książek zarekwirowanych przez Wojewódzki Urząd Kontroli Prasy, Publikacji i Widowisk po kontroli z dnia 23 czerwca 1960 roku, sporządzony na podstawie notatek w inwentarzu przez s. Elżbietę Ślemp, 1 s.
[maszynopis udostępniony autorce przez s. Elżbietę Ślemp w prywatnej korespondencji z dnia 4 maja 2010 roku]
6. ABWSDP mps b. sygn. Sprawozdanie z działalności bibliotekarzy oraz opiekunów czytelni czasopism WSD w Przemyślu od dnia 3.06.2003 do 27.05.2004, 2 s.

[maszynopis udostępniony autorce przez s. Elżbietę Ślemp w prywatnej korespondencji z dn. 4 maja 2010 roku]

7. ABWSDP mps b. sygn. Śliwa, Tadeusz (1974). Sprawozdanie z działalności biblioteki 1973/1974, 1 s.
8. ABWSDP mps b. sygn. Śliwa, Tadeusz (1975). Sprawozdanie z działalności biblioteki 1974/1975, 1 s.
9. ABWSDP mps b. sygn. Śliwa, Tadeusz (1976). Sprawozdanie z działalności biblioteki 1975/1976, 1 s.
10. ABWSDP mps b. sygn. Śliwa, Tadeusz (1977). Sprawozdanie z działalności biblioteki 1976/1977, 2 s.
11. ABWSDP mps b. sygn. Śliwa, Tadeusz (1978). Sprawozdanie z działalności biblioteki 1977/1978, 1 s.
12. ABWSDP mps b. sygn. Śliwa, Tadeusz (ok. r. 1976). Ankieta, 3 s.
13. ABWSDP mps b. sygn. Żygała, Jacek (2009). Roczne sprawozdanie z działalności Biblioteki Seminarium Duchownego w Przemyślu, 3 s.
14. ABWSDP mps b. sygn. Żygała, Jacek (2010)a. Roczne sprawozdanie z działalności Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu. Przemyśl: [maszynopis, Biblioteka Seminarium Duchownego w Przemyślu], 3 s.

C. Archiwum Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu (dalej AWSDP)

15. AWSDP rps b. sygn. Kronika Seminarium Duchownego obrządku łacińskiego w Przemyślu. Księga 1. Lata 1888-1904, ss. 28, 33, 132-133, 213.
16. AWSDP rps b. sygn. Kronika Seminarium Duchownego obrządku łacińskiego w Przemyślu. Księga 2. Lata 1905-1920, ss. 80-81, 197, 235, 237-239, 287-288, 295-298.
17. AWSDP mps b. sygn. Ataman, Julian. Sprawozdanie z Kontroli Biblioteki Seminarium Duchownego w Przemyślu przeprowadzonej przez Wojewódzki Urząd Kontroli Prasy Publikacji i Widowisk dnia 23 sierpnia 1960 roku, 1 s.
18. AWSDP mps b. sygn. Tokarczuk, Ignacy. Regulamin zakładów naukowych z dnia 1 października 1988 roku, 1 s.

D. Archiwum Autorki

19. Wywiad Dominiki Szczudło z ks. drem Adamem Szalem, biskupem pomocniczym przemyskim (dyrektor Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu w latach 1988-1996) przeprowadzony w dniu 29 maja 2011 roku na temat „Organizacja, funkcjonowanie i działalność biblioteki seminaryjnej w latach 1988-1996”.

20. Wywiad Dominiki Szczudło z ks. drem Henrykiem Borczem (dyrektor Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu w latach 1980-1986) przeprowadzony w dniu 29 maja 2011 roku na temat „Organizacja, funkcjonowanie i działalność biblioteki seminaryjnej w latach 1980-1986”.
21. Wywiad Dominiki Szczudło z ks. drem Tadeuszem Śliwą (dyrektor Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu w latach 1966-1969; 1972-1980) przeprowadzony w dniu 15 maja 2011 roku na temat „Organizacja, funkcjonowanie i działalność biblioteki seminaryjnej w latach 1966-1980”.
22. Wywiad Dominiki Szczudło z mgr Alicją Małek (pracownik Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu od 1998 roku) przeprowadzony w dniu 5 czerwca 2011 roku na temat „Pracownicy Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu w latach 1998-2010”.
23. Wywiad Dominiki Szczudło z mgr Anną Bardzińską (pracownik Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu w latach 2000-2008) przeprowadzony w dniu 27 maja 2011 roku, na temat „Organizacja, funkcjonowanie i działalność biblioteki seminaryjnej w latach 2000-2008”.
24. Wywiad Dominiki Szczudło z mgr Haliną Zahel (emerytowany pracownik Przemyskiej Biblioteki Publicznej im. Ignacego Krasieńskiego w Przemyślu) przeprowadzony w dniu 18 maja 2011 roku na temat: „Pracownicy Biblioteki Seminarium Duchownego w Przemyślu w latach siedemdziesiątych”.
25. Wywiad Dominiki Szczudło z mgr Katarzyną Bednarz – Soją (kierownik działu informacyjno-bibliograficznego i czytelni głównej Przemyskiej Biblioteki Publicznej im. Ignacego Krasieckiego w Przemyślu) przeprowadzony w dniu 17 maja 2011 roku, na temat: „Komputerowe katalogowanie starodruków biblioteki seminaryjnej i diecezjalnej w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu w latach 2003-2005”.
26. Wywiad Dominiki Szczudło z mgr Renatą Szeligą (kierownik wypożyczalni dla dorosłych Przemyskiej Biblioteki Publicznej im. Ignacego Krasieckiego w Przemyślu) przeprowadzony w dniu 17 maja 2011 roku na temat: „Katalogowanie księgozbioru zakładów naukowych w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu latach 1990-1994”.
27. Wywiad Dominiki Szczudło z s. Anną Zagajewską (pracownik Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu od 2007 roku) przeprowadzony w dniu 4 czerwca 2011 roku, na temat:

„Opracowanie materiałów bibliotecznych w Bibliotece Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu”

OPRACOWANIA:

28. Ataman, Julian (1936). W[acław] H[hieronim] Sierakowski i jego rządy w diecezji przemyskiej. *Varsoviae*: [b. w.], [XVII], 329, [3] s.
29. Ataman, Julian (1959). Ks. Jan Kwolek 1885-1958. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* T. 1, z. 1, s. 159-163.
30. Ataman, Julian (1985). Zarys dziejów diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego. Przemyśl: [Kuria Biskupia], 178 s.
31. Bar, Jan (1987). Budynek seminarium duchownego w Przemyślu. Etapy rozbudowy do 1911 r. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 72, z. 5-6, s. 132-140.
32. Basta, Jan (1995). Próba odwołania ks. Michała Jastrzębskiego z funkcji rektora Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu. *Studia Rzeszowskie* T. 2, s. 202-210.
33. Basta, Jan (1995)a. Seminarium czy szkoła rolnicza. Konflikt wokół Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu 1965-1966. *Rocznik Historyczno-Archiwalny* T. 10, s. 187-195.
34. Borcz, Henryk (2003). Archidiecezja Przemyska. Zarys dziejów i organizacji. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* T. 79, s. 33-119.
35. Bystrzycki, Przemysław (1994). Wiatr Kuszmurunu. W: Wiater, Przemysław; Stanisław Józef, Wiater (red.). *Przemyśl w oczach pisarzy. Antologia XX wieku*. Londyn: Oficyna Poetów i Malarzy, s. 167-218.
36. [Chciuk, Teofil] (1902). Konferencye w sprawie ulepszenia porządku domowego i studyów teologicznych w Sem[inarium] Duchownem. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R 2, z. 11, s. 436-441.
37. Dańko, Danuta (1962). Biblioteka Kapitulna w Przemyślu w świetle inwentarzy z lat 1443 i 1743. Wrocław: [maszynopis, Biblioteka Seminarium Duchownego w Przemyślu], 89 s.
38. Federkiewicz, Jakub (1912). Kapituła przemyska ob[rządu] łac[ińskiego]. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 12, z. 7-8, s. 234-242.
39. Federkiewicz, Jakub (1912)a. Kapituła przemyska ob[rządu] łac[ińskiego]. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 12, z. 10, s. 330-340.
40. Federkiewicz, Jakub (1912)b. Kapituła przemyska ob[rządu] łac[ińskiego]. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 12, z. 11, s. 357-367.
41. Felczyński, Zygmunt Zdzisław (1979). *Kronika Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu*. W: Felczyński, Zygmunt Zdzisław (red.). *Siedemdziesiąt lat Towarzystwa Przyjaciół Nauk w Przemyślu 1909-1079*. Przemyśl: [Towarzystwo Przyjaciół Nauk], s. 145-285.

42. Gołąb, Jan (2002). Działalność prawodawcza arcybiskupa Ignacego Tokarczuka w diecezji przemyskiej (1965-1993). Krosno: Chemigrafia – M. Łuczaj, 331 s.
43. Grzebień, Ludwik (1985). Fundacje biskupa W[acława] H[ieronima] Sierakowskiego. Biblioteka i drukarnia jezuitów w Przemyślu. *Roczniki Biblioteczne* R. 29, z. 1-2, s. 231-242.
44. Grzebień, Ludwik (1999). Wkład jezuitów w kształcenie duchowieństwa przemyskiego (1659-1773). W: Wołczański, Józef (red.). Kościół na drogach historii. Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Profesorowi Doktorowi Tadeuszowi Śliwie. Lwów-Kraków: Wydawnictwo Bł. Jakuba Strzemię Archidiecezji Lwowskiej Ob. Łac. s. 85-94.
45. Harężga, Stanisław (1995). Sprawozdanie z działalności Wyższego Seminarium Duchownego i Instytutu Teologicznego w Przemyślu za rok akademicki 1993/94. *Premislia Christiana* T. 6, s. 175-182.
46. [Jastrzębski, Michał] (1947). Biblioteka seminarzycka. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 40, z. 5-6, s. 86.
47. Jastrzębski, Michał [ok. r. 1975]. Ks. Teofil Łękawski – Rektor Seminarium Duchownego w Przemyślu 1834-1923. Przemyśl: [maszynopis, Biblioteka Seminarium Duchownego w Przemyślu], 63 s.
48. Jastrzębski, Michał oprac. (1977). Kronika Seminarium Duchownego Diecezji Przemyskiej w Brzozowie obejmująca okres od 1.IX.1939 do 27.VI.1946 r. (na podstawie wspomnień alumnów spisanych w lutym 1945 r.). Przemyśl: [maszynopis, Biblioteka Seminarium Duchownego w Przemyślu], 123 s.
49. Kandefor, Piotr (2009). Sprawozdanie z działalności Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu w roku akademickim 2006/2007. *Premislia Christiana* T. 13, s. 279-291.
50. Kandefor, Piotr (2009)a. Sprawozdanie z działalności Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu w roku akademickim 2007/2008. *Premislia Christiana* T. 13, s. 305-315.
51. Kochowski, Władysław (ok. 1917). Historia Sem[inarium] Duch[ownego] ob[rządu] łac[ińskiego] w Przemyślu (1687-1895). Przemyśl: [maszynopis, Biblioteka Seminarium Duchownego w Przemyślu], T. 1, s. 1-176.
52. Kochowski, Władysław (ok. 1917). Historia sem[inarium] Duch[ownego] ob[rządu] łac[ińskiego] w Przemyślu (1687-1895). Przemyśl: [maszynopis, Biblioteka Seminarium Duchownego w Przemyślu], T. 2, s. 176-310.
53. Kumor, Bolesław (1960). Sprawozdanie z kursu dla pracowników inwentaryzacji średniowiecznych rękopisów bibliotecznych zorganizowanego przez Ośrodek Archiwów, Bibliotek i Muzeów

- Kościelnych w dniach od 4 do 8 lipca 1960 r. *Archiwa, Biblioteki i Muzea Kościelne* T. 2, s. 283-289.
54. Kumor, Bolesław (1982). Łękawski Teofil Karol (1834-1923). W: Wyczawski, Hieronim Eugeniusz (red.). *Słownik Polskich Teologów Katolickich H-Ł*. Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej, T. 2, s. 567-568.
  55. Kupka, Józef (1932). Zbiory naukowe w Przemyślu, *Tygodnik Przemyski* Nr 46, s. 2.
  56. Kwolek, Jan (1948). Kronika naukowa. *Kwartalnik Historyczny* R. 55, s. 234-237.
  57. Łosowska, Anna (1996). Piętnastowieczny katalog przemyskiej Biblioteki Katedralnej. Przyczynek do dziejów życia umysłowego średniowiecznego Przemyśla. *Biuletyn informacyjny Południowo-Wschodniego Instytutu Naukowego* Nr 2, s. 178-181.
  58. [Matyka, Władysław] (1923). W sprawie książek z biblioteki im. ks. infułata Teofila Łękawskiego. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 23, z. 5-9, s. 106.
  59. [Matyka, Władysław] (1924). W sprawie biblioteki seminarzyckiej. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 24, z. 1-2, s. 27-29.
  60. [Momidłowski, Stefan] (1917). Śp. ks. Władysław Kochowski. Wspomnienie pośmiertne. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 17, z. 7-8, s. 115-123.
  61. Moskwa, Stefan (1977). Sprawozdanie z działalności Seminarium Duchownego w Przemyślu w roku 1976/77. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 63, z. 5-6, s. 112-118.
  62. Moskwa, Stefan (1981). Sprawozdanie z działalności Seminarium Duchownego w Przemyślu za rok akademicki 1980/81. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 67, z. 5-6, s. 114-119.
  63. Niemiec, Jan (1997). Przemyskie Seminarium Duchowne w Brzozowie 1939-1946. *Studia Rzeszowskie* T. 4, s. 61-90.
  64. [Pelczar, Józef Sebastian] (1904). Urządzenie biblioteki diecezjalnej. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 4, z. 10, s. 302.
  65. Pelczar, Józef Sebastian (1922). Rozporządzenie co do daniny na Seminarium Duchowne. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 22, z. 9-12, s. 169-170.
  66. Podgórski, Marian (1886). Kilka wspomnień o księdzu Julianie Leszczyńskim Proboszczu Wielowiejskim. Rzeszów: Drukarnia E. F. Arvaya, 107 s.
  67. Podhorecki, Norbert (2007). Sprawozdanie z działalności Wyższego Seminarium Duchownego oraz Instytutu Teologicznego w Przemyślu za rok akademicki 2005/2006. *Premisla Christiana* T. 12, s. 465-494.

68. Potocki, Andrzej (1991). Posoborowa organizacja kościoła lokalnego. W: Adamski, Jerzy; Małgorzata, Rudnicka (red.). Księga jubileuszowa. Dwadzieścia pięć lat pasterskiego posługiwania ks. biskupa Ignacego Tokarczuka. Brzozów-Stalowa Wola: Muzeum Regionalne PTTK im. Adama Fastnacha w Brzozowie i Katolicki Uniwersytet Lubelski filia w Stalowej Woli, s. 61-84.
69. Potocki, Stanisław (1974). Sprawozdanie z działalności Seminarium Duchownego w Przemyślu w roku 1972/73. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 60, z. 4, s. 87-92.
70. Potocki, Stanisław (1975). Sprawozdanie z działalności Seminarium Duchownego w Przemyślu w roku 1974/75. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 61, z. 5-6, s. 126-130.
71. Pudłocki, Tomasz (1998). Ksiądz doktor Kwolek. *Rocznik Gimnazjalny* Nr 3, s. 151-155.
72. Rąb, Jan (1960). Seminarium diecezjalne w Przemyślu pod kierownictwem Księzy Misjonarzy (1687-1783). *Nasza Przeszłość* T. 11, s. 255-359.
73. Rąb, Jan (1976). Historia seminarium duchownego w dziejach diecezji przemyskiej do 1946 roku. Iwonicz Zdrój: [maszynopis, Biblioteka Seminarium Duchownego w Przemyślu], 60 s.
74. Rąb, Jan (1979). Diecezja przemyska w latach 1939-1951. Iwonicz Zdrój: [maszynopis, Biblioteka Seminarium Duchownego w Przemyślu], 149 s
75. Rąb, Jan (1982). Seminarium diecezjalne w Przemyślu pod kierownictwem Księzy Misjonarzy (1687-1783). Brzozów: [maszynopis, Biblioteka Seminarium Duchownego w Przemyślu] 126 s.
76. *Rocznik Diecezji Przemyskiej na Rok 1921*. Przemyśl: Nakładem Duchowieństwa Diecezjalnego, s. 10.
77. *Rocznik Diecezji Przemyskiej na Rok 1938*. Przemyśl: Nakładem Duchowieństwa Diecezjalnego, s. 21.
78. *Rocznik Diecezji Przemyskiej na Rok 1966*. Przemyśl: Nakładem Duchowieństwa Diecezjalnego, s. 22.
79. Rojek, Marian (2001). Sprawozdanie z działalności Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu w roku akademickim 2000/2001. *Premislia Christiana* T. 9, s. 423-439.
80. Rojek, Marian (2003). Sprawozdanie z działalności Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu w roku akademickim 2001/2002. *Premislia Christiana* T. 10, s. 397-417.
81. Rojek, Marian (2005). Sprawozdanie z działalności Wyższego Seminarium Duchownego i Instytutu Teologicznego w Przemyślu w roku akademickim 2002/2003. *Premislia Christiana* T. 11, s. 303-321.

82. Rojek, Marian (2005). Sprawozdanie z działalności Wyższego Seminarium Duchownego i Instytutu Teologicznego w Przemyślu w roku akademickim 2003/2004. *Premislia Christiana* T. 11, s. 323-335.
83. Sarna, Władysław (1905). Waclaw Hieronim Sierakowski. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 5, z. 1, s. 18-22.
84. Sarna, Władysław (1905). Waclaw Hieronim Sierakowski. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 5, z. 1, s. 18-22.
85. Sarna, Władysław (1905). Waclaw Hieronim Sierakowski. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 5, z. 2, s. 55-61.
86. Sarna, Władysław (1905). Waclaw Hieronim Sierakowski. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 5, z. 3, s. 97-105.
87. Sarna, Władysław (1905). Waclaw Hieronim Sierakowski. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 5, z. 4, s. 131-139.
88. Sarna, Władysław (1905). Waclaw Hieronim Sierakowski. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 5, z. 5, s. 159-169.
89. Sawicki, Jakub (1955). Concilia Poloniae. Źródła i studia krytyczne. Synody diecezji przemyskiej obrządku łacińskiego i ich statuty. Wrocław: Zakład im. Ossolińskich, T. 8, 376 s.
90. Smółka, Jan (1999). Przemyśl pod sowiecką okupacją. Wspomnienia z lat 1939-1941. Przemyśl: Wydawnictwo Naukowe TPN, 128, [2] s.
91. Stasiowski, Marek (1994). Ks. Julian Ataman (1906-1989). Lublin: [maszynopis, Biblioteka Seminarium Duchownego w Przemyślu], 245 s.
92. Stasiowski, Marek (1995). Ataman Julian (1906-1989). W: Mandziuk, Józef (red.). Słownik Polskich Teologów Katolickich 1981-1993 A-Z. Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej, T. 8, s. 29-30.
93. Statut Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu (1999). Przemyśl: [maszynopis, Biblioteka Seminarium Duchownego w Przemyślu], 13 s.
94. Szal, Adam (1994). Biblioteki diecezjalne w Przemyślu. *Kronika Diecezji Przemyskiej* R. 78, z. 4, s. 150-151.
95. Szulc, Jolanta (2002). Biblioteki kościelne w Polsce w świetle ankiety Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* Nr 2, s. 42-48.
96. Szulc, Jolanta (2006). Ankieta o bibliotekach FIDES. *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* Nr 1-2, s. 170-171.
97. Szulc, Jolanta (2007). Biblioteki Federacji Bibliotek Kościelnych FIDES. Omówienie wyników ankiety przeprowadzonej w 2007 roku. *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* Nr 1-2, s. 5-23.
98. Ślemp, Elżbieta (2005). Roczne sprawozdanie z działalności Biblioteki Seminarium Duchownego w Przemyślu. *FIDES – Biuletyn Bibliotek Kościelnych* Nr 1-2, s. 107-110.

99. Ślemp, Elżbieta (2006). Biblioteka Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu – historia i teraźniejszość. W: Szal, Adam (red.). *Numine Tuo Domine. Księga pamiątkowa dedykowana Metropolicie Przemyskiemu Księdzu Arcybiskupowi Józefowi Michalikowi w 20. rocznicę święceń biskupich*. Przemyśl: Wydawnictwo Archidiecezji Przemyskiej, s. 649-673.
100. Ślemp, Elżbieta (2009). Biblioteki kościelne i klasztorne Przemyśla. W: Siciak, Anna (red.). *Z dziejów bibliotek przemyskich (1947-2007)*. Praca zbiorowa z okazji sześćdziesięciolecia Przemyskiej Biblioteki Publicznej. Przemyśl: Przemyska Biblioteka Publiczna im. Ignacego Krasickiego w Przemyślu, s. 209-233.
101. Śliwa, Tadeusz (1982). Kochowski Władysław (1872-1917). W: Wyczawski, Hieronim Eugeniusz (red.). *Słownik Polskich Teologów Katolickich H-L*. Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej, T. 2, s. 314-316.
102. Śliwa, Tadeusz (1983). Kwolek Jan (1885-1958). W: Grzebień, Ludwik (red.). *Słownik Polskich Teologów Katolickich 1918-1981 K-P*. Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej, T. 6, s. 292-295.
103. Śliwa, Tadeusz (1983)a. Momidłowski Stefan (1872-1958). W: Grzebień, Ludwik (red.). *Słownik Polskich Teologów Katolickich 1918-1981 K-P*. Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej, T. 6, s. 504-507.
104. Śliwa, Tadeusz (1987). Ks. Dominik Bialic (1912-1987). *Premislia Christiana* T 1, s. 177-182.
105. Śliwa, Tadeusz (1990). Ks. Julian Ataman (1906-1989). *Premislia Christiana* T. 3, s. 311-319.
106. Śliwa, Tadeusz (1995). Bialic Dominik (1912-1987). W: Mandziuk, Józef (red.). *Słownik Polskich Teologów Katolickich 1981-1993 A-Z*. Warszawa: Akademia Teologii Katolickiej, T. 8, s. 62-64.
107. Tokarczuk, Ignacy (1999). Z przemyskiej „Twierdzy”. *Marki: Michalineum*, T. 1, 317, [1] s.
108. Załęski, Stanisław (1905). *Jezuici w Polsce*. Kraków: Drukarnia W. L. Anczyca, T. 4, cz. 3, X, [2], [1025]-1480 s.
109. Zygarowicz, Stanisław (1988). Sprawozdanie z działalności Seminarium Duchownego i Instytutu Teologicznego w Przemyślu – za rok akademicki 1987/1988 (od 1 września 1987 do końca wakacji 1988 roku). *Premislia Christiana* T. 1, s. 183-190.
110. Zygarowicz, Stanisław (1989). Sprawozdanie z działalności Seminarium Duchownego i Instytutu Teologicznego w Przemyślu za rok akademicki 1988/1989 (od 01.09.1988 do 23.09.1989 r.). *Premislia Christiana* T. 2, s. 261-264.
111. Zygarowicz, Stanisław (1991). Spotkania z przemyskim Seminarium duchownym. W: Adamski, Jerzy; Małgorzata, Rudnicka (red.). *Księga*

- jubileuszowa. Dwadzieścia pięć lat pasterskiego posługiwania ks. biskupa Ignacego Tokarczuka. Brzozów-Stalowa Wola: Muzeum Regionalne PTTK im. Adama Fastnacha w Brzozowie i Katolicki Uniwersytet Lubelski filia w Stalowej Woli, s. 127-145.
112. Zygarowicz, Stanisław (1999). Pięćdziesięciolecie ofiarnej służby Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Rodziny Maryi w Wyższym Seminarium Duchownym w Przemyślu (1946-1996). W: Wołczański, Józef (red.). Kościół na drogach historii. Księga jubileuszowa dedykowana Księdzu Profesorowi Doktorowi Tadeuszowi Śliwie. Lwów-Kraków: Wydawnictwo Bł. Jakuba Strzemię Archidiecezji Lwowskiej Ob. Łac., s. 381-401.
- Litak, Stanisław (1996). Kościół łaciński w Rzeczypospolitej około 1772 roku. Lublin: Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, 633, [7] s.
113. Szczudło, Dominika (2011). Działalność Biblioteki Wyższego Seminarium Duchownego w Przemyślu po II wojnie światowej. Praca magisterska pod kierunkiem ks. dr hab. Jana Bednarczyka, Kraków: Instytut INIB UJ, 184s., 233 poz. bibl., 10 aneksów + 6 tab. + 35 fot.

Szczudło, Dominka (2011). The activities of the Higher Seminary Library in Przemyśl after World War II. M.A. thesis written under the supervision of Rev. dr. hab. Jan Bednarczyk, Ph. D, Krakow: Jagiellonian University, INIB (The Institute of Scientific Information and Librarianship), 184 pages, 233 references, 10 annexes + 6 tables + 35 photographs

SUMMARY

From the History of the Central Church Libraries (Arch)diocese of Przemyśl

The study presents the history of the Higher Seminary Library in Przemyśl, since its establishment at the end of the seventeenth century till the year 2010 and analyzes the activities of this institution in the years 1945-2010. It discusses the organization and functioning of this facility, it characterizes its collections and ways how they have been collected, described, stored and shared. Staff and library users have also been presented. Finally, it specifies forms and results of the work undertaken with other scientific and cultural centers, both regional and nationwide. The data for this study has been obtained by analyzing literature and sources and through interviews with library directors and their staff in 1966 - 2010.

On the basis of the collected information, it has been found out that the directions of the analyzed activities do not deviate from the directions of activities of other such institutions. In its activities in the years 1945-2010 the Higher Seminary Library in Przemyśl focused on the implementation of the standard tasks of libraries, i.e. the collection, preparation, storage and

resource sharing. Following the achievements of librarianship, taking into account personnel and material limitations as well as the specificity of the library, the institution managers took care of its overall development and adjusted its organization to the requirements of the times in order to best serve its users. In the analyzed period the rules according to which the basic library tasks were carried out were modified, which resulted in some areas in working out own and original methods by the researcher.

Key words: The church libraries, Catholic Archdiocese of Przemyśl, scientific information and librarianship, Przemyśl, the Diocesan Seminary in Przemyśl.